

TRANSILVANIA

FÓIA ASOCIAȚIUNEI TRANSILVANE PENTRU LITERATURA ROMÂNĂ ȘI
CULTURA POPORULUI ROMÂNŪ.

Nrulŭ 12. SIBIIŪ, 15 DECEMBRE 1895. Anulŭ XXVI.

Ad Nr. 529.—1895.

AVIS.

Se atrage atenȚiunea p. t. membri ai AsociaȚiunei la concludsulŭ comitetulŭi centralŭ, luatŭ în urma dispoziȚiilorŭ adunării generale din anulŭ acesta, cu privire la încassarea tacselorŭ de membri ai AsociaȚiunei, în ședinȚa dela 14 Novembre a. c. Nr. pres. 199 (veȚi pag. 434).

În specialŭ se atrage atenȚiunea p. t. membri, cari sunt încă în restanȚă cu tacsă pro 1895, că decă nu 'și achită restanȚa celŭ multŭ până la finea acestui anŭ, li-se sisteză trimiterea foii pro 1896.

Sibiiŭ, 1 Decembre 1895.

Biroulŭ AsociaȚiunii.

CĂTRĂ ONORATUL PUBLICŪ.

Numėrul de faȚă alŭ „*Transilvanier*“ este celŭ din urmă, ce ese sub îngrijirea și rėspunderea mea. MulȚumescŭ on. publicŭ cetitoriŭ pentru încrederea, cu carea m'a onoratŭ în cursulŭ celorŭ patru ani dela 1892—1896, cât amŭ statŭ la acestŭ postŭ, și cu acėsta depunŭ redacȚiunea în mănile următoriulŭi meŭ, stimatului domnŭ Dr. *Cornelŭ Diaconovich*.

Zacharia Boiu.

STATUL NOSTRŪ INDUSTRIALŪ.

De repețite ori am accentuatŭ în acéstă revistă însemnătatea cea mare a statului industrialŭ și am apelatŭ și din parte-ne la inteligența nŃstră, a da statului industrialŭ, societății meseriașilorŭ nostri, mai multă atențiune, decum i s'a datŭ în trecutŭ.

Ceea-ce me îndemnă, a reveni încă odată, așa ȃicendŭ în Ńra despărțirei de „Transilvania“, asupra acestui obiectŭ, este împregiurarea, că tocmai acum se publică prin foile nŃstre concursŭ pentru ajutŃrele, ce se dau învățăcelorŭ, sodalilorŭ și măiestrilorŭ nostri începătorii anŭ de anŭ din fundațiunea repositului *Dimitrie Andronicŭ* din Sibiiŭ.

Se ȃice, că tocmai lipsa de meseriași români a îndemnatŭ pre fundatorulŭ, a crea acéstă fundațiune multŭ folositŃre; căci avend lipsă de diferite procurări pentru casă, ar fi căutatŭ în adinsŭ se încredințeze acele lucrări la meseriași români, dar n'ar fi aflatŭ mai de locŭ, și acésta l'ar fi îndemnatŭ a ȃice: N'avem meseriași români, haideti se ne facem!

Părerile asupra acestei fundațiunii sunt deferite; pŃte era mai practic, a se întemeia o scŃlă de mēserii, unde sē se pŃtă învăța tŃte meseriile, unde profesorii și măiestrii, toți fără deosebire, se fiă români, unde învățaceii se fiă crescuți în *spiritŭ românescŭ*, și și după eșirea din scŃlă se rămână în legătură neînterruptă cu institutulŭ, care li-a datŭ învățătura și pânea. Dar în fine testamentulŭ fundatorului face capetŭ tuturorŭ diferențelorŭ de părerii, și pe lângă tŃte defectele sale are se rămână în valŃre, ear lipsele lui are se le plinescă vieța practică.

Aici se deschide dar vieței practice unŭ largŭ câmpŭ de activitate. Băieții aplicați la meserii învață mai cu sēmă la meseriași de altă naționalitate, de altă credință religioasă, — societatea română are sē-i țină în cadrulŭ naționalității și credinței române străbune. La măiestrii străini învață limbii străine și datine străine, și nu strică a le cunŃsce

și acelea; dar societatea română are datorința a nu lăsa să se înrădăcineze în inimile lor aceste limbi și datine străine în defavorul limbei și datinelor române. Măiestrul străin pune băiatului nume străin, ba poate 'lă șilesce chiar, a-și apropria în nesciința sa acestu nume; societatea română are datorința a-lă readuce la numele celă vechiă al familiei. Sum convins că atunci ar înceta schimonositurile cele multe de cuvinte și nume: miheș, ostoluș, schuster, apoi János, Miklos, Sándor, și altele, cari vatămă astăđi atât de multă urechile noastre, și locul lor l'ar cuprinde iară numele străbune de: Ioană, Alecsandru, etc. cari sunt proprii ale noastre. Mai departe ar înceta firmele în limbi străine de pe casele meseriașilor nostri, și satele și orașele noastre ar dobândi ună aspectă ceva mai românescă de cum aă astăđi.

Aici am ajunsă la ună punctă, care trebuie să deștepte în noi serioșe îngrijiri; căci centrele culturei moderne sunt orașele, și tocmai aici este partea noastră cea mai slabă. Românul până bine de curând nu s'a ocupată cu meseriile, ba avea chiar aversiune de ele; urmarea a fostă, că în ținuturi aprópe curată românescă locurile centrale, unde sunt reprezentate meseriile, fabricele, comerciulă, scóla, presa, sciințele și artele, nu sunt românescă, ba și puținiă români din ele se contopescă în alte elemente străine seă dispară de totă pe lângă celelalte. Ceea-ce légă clasele superioare ale societății de clasele inferioare, este clasa de mijlocă, statulă industrială; și până când nu vom avé această clasă, până atunci naționalitatea noastră nu se póte închea și cristalisa, ci remâne izolată și pradă binevenită nesuințeloră străine. Până când nu vom avé meseriași, nu vom avé nici orașe; adecă centre culturale!

Orașele noastre ne daă în privința acésta indegetări de ajunsă și fórtă serioșe; căci pe meseriași români îi presentă, precum s'a đisă, ca pe nisce elemente disparente printre soțietățile cele compacte ale națiuniloră străine, — elemente, cari încetă cu încetulă, prin scóle, prin căsătorii, prin reuniuni de totă feliulă se vénéză din partea străiniloră, până când în fine

ca nesce ramurî uscate se rump de trupina poporului nostru și se perd prin acele elemente străine. Dovadă despre acésta e, că ușor din Suciū se face Szócs, din Câmpeanū Mezei, ba am vëdută din Munteanū Berger. Va se đică: Satele românesci, — orașele neromânesci; satele muncindū, orașele înavușindu-se și dispunëndū asupra satelorū ca asupra unorū dominiū ereditare, eată icóna cea întunecată ce ni-ó presentă lipsa statului nostru industrialū!

Asociațiunea transilvană ca unū farū, ce varsă lumină asupra poporului nostru, a cunoscutū de multū acésta mare lacună a societății nóstre, și suntem convinși, că constatată odată lipsa, va sci afla și mijlócele de lipsă pentru plinirea ei. Se urmămū cu tótă încrederea salutarelorū impulse, ce ea ne dă pe tóte terenele vieții!

Z. Boiu.

CARE ESTE FEMEEA CEA MAI FRUMÓSĂ?

(Disertațiune ținută la 15/27 Augustū 1895 la adunarea generală a Asociațiunei transilvane la Blajū, de Ioanū Popescu din Cohalm, astăđi în România).

(Urmare și fine din Nr. 11.)

Domnilorū și dómnelorū! Astăđi fetele învață de tóte ce-ı lucș și superficialū, și fără de carı omenirea póte merge înainte; ear ce e necesarū și folositorū pentru vieță, nimica séu fórte puținū. — Este adevăratū, că s'aū făcutū începuturi ici coela cu câte o scólă de fete, unde instrucțiua specială femeéscă este mai pronunțată, se apropiă ceva de scopulū, pentru care trebuesc instruite femeile, se apropiă, đic, dar totuși nu e o instrucție pur pentru adevăratele necesități ale femeei casnice.

Ar fi multe de vorbitū în acésta cestiune, eū însă sum cu multū mai inferiorū acelora, carı conducū și dirigéză instrucțiua feminină astăđi; totuși decă ași putea odată sē fiū în stare sē fac și eū pentru națiunea mea ceva, atuncı eată cu ce instituțiune ași înzestra-o eū.

O scólă în mijloculū unei moșii, în acésta scólă feminină unū cursū de 8 clase, din carı în 4 clase sē se predea totū

ce se predă astăzi în cursul primar de 4 clase, ear în alte 4 clase se se împartă astfel programa, ca se se învețe mai desvoltată: limba română, istoria sacră și a patriei, matematica, agricultura, horticultura, avicultura, sericultura, igiena și medicina poporală, ceva chimie și fizică, dar cu deosebire economia rurală și domestică; ear dintre limbile străine cel mult o limbă mai universală se c ea mai cultă și sonoră a unui popor, cu care locuiesc aceeși țară.

Prin economia rurală și domestică firesce că am înțeles acele lucrări, ce se fac de mână femească, fără ca femeea se le cumpere de a gata din târg, precum: diferite postavuri, pânză și țesături, apoi croieli de haine, lengiuri bărbătesci și femeesce și pentru copii, precum și alte haine, pentru cari stofa ar trebui pôte cumperată din prăvălie. . . Prin urmare, mișcarea și desteritatea mânilor înainte de tôte în a cöse atât cu mâile, cât și cu mașina, duce la perfecție.

Apoi aș dispune, ca totu predusul acelei moșii: grâu, seară, apoi cartofi, vie și totu felul de semente și legume, cari servesc pentru nutrimentul omului și al animalelor, se fiă cultivat și lucrat de mâile acestor școlărițe sub conducerea bine înțeles a unor persoane cu știință practică, femei și bărbați; astfel ele se secere acea moșie, ele se sape porumbul, napii, cartofii, se stringă fenu, ele se mulgă vacile și din laptele lor se prepare totu ce știința și practica au arătat că se pôte prepara din el; ele se frământă aluatul, ele se învețe diferite preparațiuni ale aluatului, dela pânea cea mai ordinară până la prăjiturile cele mai fine; ele se sape grădina, se semene și cultive diferite legumi trebuitoru nu numai institutului, dar se trimite și de vândare la piață.

Cu unu cuvântu totu ce trebuie pentru subsistența și îmbrăcăminte lor se fiă făcut de ele; la bucătărie se lucreze pe rând cu săptămâna unu număr ore-care, cărora se le succedă altele; ele se-și văruiască apartamentele institutului, ele se spele rufe, vase, podele, se altuiască pomi în

grădină și se pună totu felul de murături pentru timpul pe iarnă; — în sfârșit, totu ce unu bunu economu are la casa sa. Bine înțelesu mai adaug, că o parte din lucrurile acestea nu se potu pretinde și esecuta decât dela cele mai mărișore, dar la rëndulü lorü și după etatea lorü în al 14. anü póte fi pusă fiă-care la asemenea lucrări în măsură moderată și ficsată firesce după constituțiunea lorü fragedă, ținându-se sémă că am făcutü unü cursü numai de 8 clase, care póte fi terminatü la etatea de 14 anü, și decü se înțelege, că dela o asemenea copilă nu poți pretinde muncă suficientă ca dela o persónă matură, dar se póte cere destulă deprindere și cunoscință pentru aceste lucrări!

Mai departe în localulü acelei scóle sē fiă o prăvălie și unü felitü de restaurantü. În prăvăliă se fiă espusü pentru vëndare totü supra-produsulü din atelierulü lorü pentru usulü publiculü, care caută de cumperă lucruri gata de prăvălii.

În restaurațiune sē se prepare bucate pentru femeï și familii, cari din óre-cari împregiurări nu ținü menaj la casa lorü, ci se abonéză la altă parte.

Prin asemenea prăvălie și restaurantü așü ținti nu numai la unü venitü alü institutului, ci și la viitorulü óre căroră din aceste eleve ale institutului, cari de voie orï nevoie și-ar căuta subsistința în deschiderea unei prăvălii de orï ce soiü sēu a unei restaurațiuni, cari fórte de multe orï sunt mai rentabile decât funcțiunile amplotiațilorü.

Dar nu am sfârșitü cu dispozițiunile, ce așü lua când eü așü putea da nației o asemenea scólă, — deși pentru mulți și cât am spusü va fi fostü prea multü.

Așü mai dispune adecă ca, pe lângă acest institutü se funcționeze și o mică infirmeriă, unde adecă unü numērü óre care de femeï sērace sē póta fi primite pentru timp de morburü mai ușóre.

Eată domnilorü și dómnelorü, așa scólă așü face eü pentru fetele nóstre, decă așü dispune de avere; până atunci însē, și în cas când nu ar adopta și esecuta ideea acēsta

vr'ună mecenate, de cari când și când are nația norocū, — eū voiū rămâne numai cu pium disiderium, cum se ȃice.

Sciū eū, că multȃi, și mai alesū multe dōmne vorū ȃice:

„Bine dle, dar eū nu mi-ași da fata mea sē învețe la o asemenea scōlă, fata mea are zestre, nu trebuie se învețe a săpa, a secera și alte căte spuī dta“. Fōrte bine, eū nici nu silescū sē-și dee bogaȃi fetele la o asemenea scōlă, și eū dēcă ași putē da naȃiunei mele o asemenea scōlă rurală domestică femenină, am înȃelesū că ași înfinȃa-o pentru copile sērace; dar și dōmnele, cari nu și-ar da fetele la o asemenea scōlă, sē nu crēdă că nu ar fi de folosū și pentru fetele dlorū!

Cel-ce are avere, e bine sē scie sē și-o administreze singurū, sē fiă singurū posesorulū și dirigintele acestei averi, se nu apeleze la alȃi sēu s'o lase pe mȃna servitorilorū și strēinilorū!

Și apoi nu sciū, la ce lucru reū s'ar espune fetele unorū părinȃi mai bogaȃi, dēcă ele pe lângă averea lorū, părintescă ar cunōsce și lucrulū sēu chiar vr'o măiestrie ore-care? Se ȃice, că chiar și moștenitorii de tronuri sunt ȃinuȃi se învețe căte o meserie, și pōte că istoria ni-ar putea servi vr'unū esemplu sēu mai multe când are din aceștia, ajunsī pe tronū, și — apoi espulsaȃi, aū ajunsū a-și căștiga pȃnea lucrȃnd cu mȃnile lorū, căci conȃisori și baronași vedem și noi, cari perdēnd prin imprudenȃa lorū sēu lucsulū femeilorū averile părintesci, aū devenitū servitori ordinari.

Dar se terminū, domnilorū și dōmnelorū, cu acestū capitōlū al instrucȃiei fetelorū nōstre, declarȃndu-ve că eū sunt deplinū convinsū că o asemenea instrucȃiune e mai necesară și mai practică pentru fetele nōstre decȃt instrucȃia clasică și de pensionate, ce se dă astȃȃi; și ve asigurū, că unū preotū, unū funcȃionariū, unū diregȃtorii sēu arēndatorū, neguȃtorii, profesorū și orī care alt cȃrturariū, cari trȃiescū numai din salariulū lorū, fȃră a posede și alte venite sēu moșteniri, se vorū bucura mai multū, când femeea fiă-cȃruia va scī, dēcă nu tōte lucrurile, celū puȃinū o parte mai mare

din o scólă schițată de mine mai înainte, decât de o femeie, care scie numai piano, cöse unŭ monogram pe batiste și alte împletituri migăloșe, seŭ a face dulcețuri, lucruri adecă, de cari se învață de obiceiŭ astăzi, și fără cari se pôte trăi cât de bine.

Domnilorŭ și dómnelorŭ! Désiré, unŭ scriitoriu frances, a ȓis, că „dela Eva și până astăzi pôte s'a găsitŭ o femeie credincioșă, dar de sigurŭ că nu a fostŭ nici una statornică“. Eu nu vreaŭ se credŭ lui Désiré, și eŭ cred că nici d-vóstră nu sunteți de opinia lui, căci atunci ne am insulta pe mamele, soțiile, ficele și sororile nóstre! Dar afirm, că de s'ar face o statistică, s'ar constata, că trei din patru părți din femeile, cari nu se ocupă cu lucrulŭ casnic în lungŭ în latŭ, cum se ȓice, și mai alesŭ acelea, cari chiar și copiii și-i daŭ pe mâna mancelorŭ, trei din 4 părți din ele, ȓic, devin aceea, ce ȓice Désiré despre ele.

Se nu se deducă însă din tóte acestea, că eŭ ași fi fără nici o excețiune contra instrucției superioare a femeilorŭ; nu, din contră, decât sunt unde și unde femei talentate și au avere și timp ca se învețe multe și de tóte, fórte bine, și sciința lorŭ și rezultatele sciinței lorŭ se le dea la lumină, se folosescă omenirei; — dar nu admitŭ, ca asemenea femei — pentru că împregiurări favorabile le au ajutatŭ se ajungă la o instrucție și cultură superioară multorŭ bărbați, numai decât se aibă pretențiunei de emancipare și drepturi și totŭ feliulŭ de funcțiuni.

Dar chiar aici e loculŭ se vedem, ce e și emanciparea asta a femeilorŭ?

Onorată și cultă adunare românescă! După tóte dicționarele din lume cuvântulŭ „emancipare“ însemnă eliberare, sloboȓire, a scóte pe cineva de sub tutelă, seŭ decât vreți „a desrobí“, și chiar a propos de emanciparea femeilorŭ, fiind-că unele din dlorŭ — cari au începutŭ a scrie broșuri și prin ȓiare, — ȓic că femeia a fostŭ și este robă, așa dar „emancipare“ ar însemna mai dreptŭ „desrobire“! Emanci-

parea dar ar fi antipodul robiei; dar se întrebăm, cum e femeea róbă astăzi?

Scim, că au fost și sunt și astăzi popóre, unde femeea are starea de robie, dar la noi în Europa unde? și chiar la nația noastră?

La noi e lumea aproape pe dos; și dacă bărbații la noi în Europa nu fac pentru femeile lor chiar ce face róbă favorită a unui rege barbar, dar de sigur mulți sunt robi capriciilor și lucsului femeilor lor.

Unde merge adă un bărbat cu o femeie, ca se nu-î dee întâietatea preste totu locul? Vedem chiar bărbați mai bătrâni decât femeile lor séu decât damele unei societăți, cu tóte acestea el le servesce, el le deschide ușa, el rămâne de închide ușa după dlor, el le suie în trăsură, el le dă jos, el se plécă de le rădică batista.

Care femeie sărută mâna bărbatului? Nu știu, n'am vădută, dar noi bărbații, tineri și bătrâni, sărutăm mâinile dearendul și la bătrâne și la tinere, — chiar și atunci când așa numitul „cod al manierelor elegante“ încă nu pretinde atâta umilință. Ba în genere potă dice, că bărbații sunt robi, mai ales acolo unde femeea nu lucrăză ci o duce numai în trândăvie, lucs și petreceri, și deci sunt de părere, că chiar bărbații ar trebui să-și aproprie cuvântul acesta „emancipare“ pentru ei; ei să se emancipeze de sub sistemul acela de căsnicie, unde numai unul trage jugul, ear al doilea trage înapoi spre prepaste, supunând pe bărbat la cheltuieli posibile și imposibile pentru scopuri de vanitate trecătoare și apoi dureroase.

Eată deci, cum stă cu emanciparea.

Dar domnilor și dómnelor, de ar fi femeea cât de capabilă, totuși face reu că aspiră să se îndese a călca totu pe același drum pe care merg bărbații, pentru a ajunge la perfecționarea misiunii sale. Drumul acesta nu e așa larg, ca se încapă și bărbați și femei pe el, și îmbulzindu-se trebuie se cadă prin șanțurile lui oră femeea oră bărbatul; tre-

buie decî se cedeze unulă altuia drumul, pe care ambi se imbulzesc, și fiă-care se-și ia drumul anume pentru capacitatea și portul seŭ croit; căci decă în cutare stată sunt 4—5 seŭ 10 mi funcționari, și acum prin așa đisa emancipare, femeile se aibă și ele dreptul se fiă funcționare: telegrafiste, prefecti, subprefecti, notari, chirurgi, pôte chiar și oficiři și preoți, deputați, senatori, ministri etc. etc., atunci seŭ statulă acela trebuie se îndoiască funcționarii, ori are ori nu trebuința de dênșii, și se le facă și loră lefuri, decă are de unde, dar atunci statulă acesta ar trebui se aibă surse estra-ordinare, se declare pe toți supușii seŭ pensionari ai statului, și fiă-care se aibă salariul seŭ, și atunci statulă devine ună feliu de institută filantropică, unde toți trăiesc din grația cuiva. Dar se pôte una ca asta? Nu! Atunci altă alternativă: femeile se ocupe oficiile bărbătesci: notari, primari etc., ear bărbații se ia rolul femeilor în economia casnică; . . . dar întreb și aici, se pôte una ca acésta? Nu, și iar nu!

Doue drumuri sunt, domniloră și dómneloră: unulă pentru bărbat, și altulă pentru femeie în vieța familiilor, și numai mergend fiă-care pe drumul seŭ, ajunge la adevărata țintă: la fericirea casnică; acest drum l'a arătată S. I. Christomă când a đis:

„Bărbatulă sémână sémênța în agru, femeia pune alutulă și cóce pânea; pe bărbat il așteptă lucrurile cele din afară de casă, ear purtarea de grijă acasă este datoria femeii“.

Nu mai pe acest drum trebuie perfecționată instrucția femeii, decă voim ca basele căsătoriilor, rădăcina familiilor, puterea națiunei și mărirea patriei se fiă solide și durabile și se ne conducă la progresulă deseversit, la care aspirăm!

Toți bărbații cei mari și învățați s'aŭ rostită contra emancipărei, așa cum o înțeleg cei mai mulți, de a-i deschide femeii alte drumuri și altă țintă decât pentru care e făcută dela natură! Marele Gladstone nu o agrează; savantulă crimi-

nolog Drulă Lambroso nu o doare, și câți alți savanți s'au pronunțat contra ei!

Dintre învățații noștri mari citez pe dlă T. Maiorescu, erudită profesoră dela universitatea din București, care într-o conferință ținută la Ateneul român din București „asupra darvinismului în progresul intelectual, vorbind de capacitatea craniană la femeie, despre deosebirea cerebrală a securilor, aducând vorba și despre cestiunea emancipării femeii, a dis, că ideea, cu totă frumusețea ei teoretică, în starea de astăzi a lucrurilor e precipitată și nu prea realizabilă! . . .

Ear fostul președinte al Academiei române și al acestei Asociațiuni, învățatul și neuitatul G. Barițiu, în adunarea Asociațiunii dela Șomcuta mare, califică cu cuvinte severe această emancipare!

Dar sfârșind și cu acest Ș. al emancipării, declară că decă în adevăr ar trebui operată oarecare emancipare a secului feminin, atunci operația trebuie astfel făcută, ca se emancipăm femeile de lăcomie, de trândăvie, de iluziuni și dorințe de vanitate, cari storc ultimul ban din pungă bărbatului, ba îl îngropă și în datorii; se le capacităm să-lăpteze și educe singure copiii, în această stă emanciparea și măreția lor!

Am dezvoltat două puncte și două cauze din 3, despre cari am dis că împiedecă pe omul căsătorit să-și găsească fericirea pe pământ în viața casnică, adică: educațiunea în mica casa părintească prin exemple rele, și instrucțiunea nepotrivită și superficială în școlile pentru femeie. Venim la al treilea punct, la a treia cauză: neseriositatea tinerilor, cari contractează căsătoria.

Despre fiă-care aceste trei cauze s'ar putea scrie trei cărți și cu deosebire despre cauza aceasta a treia un mare volum; me voi silii a tracta aici pe scurt și ce cred mai esențial.

Domnilorū și dómnelorū ! Cea mai mare parte din tinerii nostri voiesc să facă o căsătorie din iubire și dragoste.

Este foarte puternică și generalizată acest sentiment, și e nobil și generos, încât nimenea nu s'a încercat să-l combată !

Până și flăcăii nostri, când jocă și chiuesc, tot mai mult la „dragoste“ și la inamicul ei, „uritul“, se gândesc :

„Dragă mi-a fost dragostea

Și n'avuî parte de ea ;

Urită mi-a fostă uritul,

Și-avuî parte de dânsul“.

Da-te-aș dracului urit

Că tu mi-ai fostă rânduît,

Să mânc cu tin' dintr'ună blid.

De-ar fi blidul de pământ

Mi s'ar sparge mai curând,

Dar blidu-î de cusitorii

Nu se sparge, și eu mori.

Decât cu uritu 'n casă

Mai bine cu bóla 'n ósă,

Din bóla mama me scóte,

Dela urit nu me póte. . . .

Un poet și scriitorii eminenti de ai nostri scria odată :

„Num' acela-și încunună

Viéța acésta fericit,

Care póte ca se spună

C'a iubit și-a fost iubit.

Că iubirea-î cea mai dulce

Dintre câte farmeci sunt,

E puterea ce ne-duce

Raiul vesel pe pământ“.

Și apoi decă și cartea sântă și rugăciunile, cari se cesc la cununie în biserică, (ba și formele căsătoriilor civile — unde acestea sunt introduse), — tot numai și numai dragoste și iubire recomandă mirilor, ca fiind acestea fundamentul cel mai trainic al căsătoriei, cine s'ar încerca dér ca să combată acest fapt, când se mai scie și câte omoruri și sinucideri a causat dragostea acésta ?

Cu toate acestea eata eu, onoratu si inteligentu auditoriu, cutez cu acesta ocasiune se spunu, ca chestia pote fi controversata si interpretata si prin urmare e discutabila.

Nu e nimica in lumea acesta asa de bunu, ca se nu aiba si ceva reu in sine, precum nimica nu-i asa de reu, ca se nu aiba si ceva bunu!

Unu presedinte de tribunalu de ai nostri din Romania spunea odata intr'o discutie asupra divorurilor, ce se facu astadi in Romania, ca si in toate terile unde libertatea trece preste capulu ei, ca celu putinu 30 din 100 din aceia, cari se casatorescu din amoru, se despartu cu timpul; si apoi sunt si de aceia multu, cari si decu nu se despartescu, insu nu-si tinu credinta, ci seu unulu seu altulu, seu amendoi chiar, isi cautu distractiuni in alte parti condamnabile, uitandu-si cu totul de amorul loru, pe care au juratu!

Si cum s'ar putea deslega acestu stare de lucruri, cand se mai scie mai cu sema, ca cauza acestui amoru a fostu mai totdeauna frumseta miriloru si cu deosebire frumseta miresei?

Precum aurulu si ori care metalu pretiosu trebuie purificatu si alesu de alte materii, ca se aiba adeverata lui valore, asa si amorul, iubirea seu dragostea acesta trebuie alesu si purificatu, pentru ca se aiba adeverata ei valore!

Si precum aurulu, ca se fia mai durabilu pentru scopulu la care se intrebuinteaza, trebuie aliatu si contopitu cu alte metale mai resistibile, totu asa si dragostea trebuie aliatu si fusionatu cu alte calitati pentru ca se fia trainicu!

De aceste calitati am vorbitu mai nainte si voiu mai reveni resumandu-le la urma; se vedem acum alt soi de casatorii!

De casatoria, care se face pentru interesu; cand adecu mirele se insora pentru zestre mare, seu mirsa ia unu barbatu, pentru ca are rang mare seu avere mare, incat pote se se impuna in societate. . . se joce roluri, si altele. . .

Asemenea casatori sunt si mai condamnabile ca cele cari se fac din amoru pur; caci si decu casatoriile din amor

încă nu toate sunt durabile, atunci acelea, în cari jocă interesul, îndată ce interesul dispăre, seî când acestu interesu îlesnesce drumulu căsătoriiloru a-și satisface plăceri, cari nu sunt legate de interesu și de alte pasiuni, atunci mai curând cad aceștia în prapastie, ca cei ce se iaă din amoru!

Sunt alți tineri apoi, cari caută se se însore cu fete culte și de multe ori mai instruite decât ei; o asemenea căsătorie, unde chiar mirésa are o cultură superiără, e sinonimă cu o căsătorie, în care distanța între bărbatu și femeee de 20—30 ani; căci precum inteligința caută asimilare, totu așa și temperamentulu tineru caută asimilare, și astfelu, asemenea căsătoriil sunt și mai de condamnatu decât cele din amoru și decât cele făcute din interesu, și mai preferabile ar fi atunci căsătoriile făcute din conveniența, în cari interese mai mari seî mai mici se combină cu nițică dragoste și cu potrivirea etății.

Sunt siguru, că cei mai mulți din auditoriū aū auditu legenda, când ore-care boieru mare a întreatu pe împăratulu David, ce fată se ia elu în căsătorie din trei, care a aflatu: una bogată, alta frumósă și învățată și una sêracă și umilită, și imperatul David l'a trimisū la fiulu seū Solomonu, care pe atunci era copilū și se juca în năsip călare pe bățu. S'a dus boierulu la Solomonu — spune legenda, și deși îl vedea copilū, totuși de curiositate și la insistința lui David a întreatu pe băiatu, pe care se ia de soție din aceste trei fete?

Copilulu Solomonu nu i-a ficsatu nici pe una, ci i-a rēpsunū:

„Fugi de aici se șed eu“, „taci se vorbescū eu“, „a fi cum a vré domnulu“, și Solomonu dă drum calulu de bățu mai departe prin năsip, ear boierulu, fără se înțelégă ceva, se întorce la împăratulu David, căruia îi spune ce a dis Solomonu, dar că nu înțelege ce copilării sunt verbele acestea! Împăratulu David, care cum se scie avea și darulu profetiei, îi esplică atunci și-i arată, că bine a dis fiulu seū Solomonu,

„căci decă vei lua pe cea bogată, o să ți dîcă „fugi de aici să șed eă“, scaunulă acesta și averea ce avem sunt ale mele; — cea învățată și frumoasă îți va dîce: „taci să vorbescă eă!“ căci eă sunt mai deșteptă decăt tine . . . ear cea sêracă și umilită va răspunde totdeuna: „Va fi cum va vrea Dumneđeu“.

Așa spune legenda, și după acêstă legendă și după faptele constatate, în adevêră că de multe ori acele căsătorii aă fost și sunt și astăđi mai preferabile și mai durabile, în cari femeea s'a ținută totdeuna vis-à-vis de bărbatulă ei mai inferiôră, mai blândă, mai umilită, căci totă S. Ioană gură de aură a dîs: „femeea e limanulă bărbatului, ear limanulă trebuie să fiă liniștită, neturburată, ca nu cumva acesta în limană să facă înfrângere de corabie“; apoi să scie, că afară de aceea, cum dîce poetulă Alecsandri, „sufeteloră blânde cerulă e deschisă“ dar „umilința — a dîs ună sânt — este fundamentulă pe care să baséză, se ridică și se întăresce edificiułă virtuței și al fericirei“. — Și multe alte s'ar mai putea aduce și cita, prin cari s'ar dovedi că multe femei, cari aă calitate blândeței a umilinței și aă ascultată de legile scripturei și naturei de a recunósce în bărbății loră pe protectorii loră, aă întemeiată căsătorii istorice!

Sciu eă, că mulți voră dîce dintre d-vóstră, și mai ales dintre dómne: „Apoi n'am vêđută noi tineri inteligenți și aleși, cari de voie de nevoie aă luată de neveste câte o fată nu numai sêracă, fără leac de zestre, blândă și umilită, cu puțină carte sêu de locă, ba chiar și cam trecută și nici chiar dintre cele frumoșe, așa că putea să facă mêtăni și să dea sârindare la biserică că s'a măritată și ea, și totuși după ce s'a măritată a dată cu cuțitulă, cu lavorulă și cu scaunele în capulă bărbatului, pe care nu-lă merita nici odată“ . . . cred că ați avută ocașiune a vedé și asemenea căsătorii, și cunoscă și eă atari căsătorii din clasa așa dîsă cultă, — cultă adecă întru cât înțeleg pe bărbată, — că adecă după ce o atare mirésă și-a pusă cununa în capă și a în-

trată în casa bărbatului, a perdut smerenia, umilința și modestia, cari le avea séu numai le simula ca fată mare și a început să dicteze, să pretindă dela bărbat baluri, teatru, petreceri, haine scumpe de modă și seson, mobile, perdele, și decât bărbatul nu avea bani, pretindea să împrumute să-i cumpere; că de ce s'a însurat decât scia că nu pôte să-și îmbrace și se țină nevasta cum cere timpul; nu vrea ea să scie de lipsele, ce le avea în casa părintescă, în carea era o pétră grea, și că ea zestre n'a adus bărbatului nici atâtea haine, ca măcar o lună doue se fiă scutit bărbatul de a se gândi la asemenea cheltueli; ba încă cere servitoare, bucătariu, guvernante și doică pentru copii, și neputând bietul bărbat să-și satisfacă pretențiile ei, apoi ține-te la cértă, la insulte, la blăstemuri, ba cum am đis și la injurături, amenințarea cu cuțitul, cu scaunul, că varsă gaz pe el și-i dă foc pentru că a nenorocit'o, și ori-ce făcea prin casă, nu făcea fără murmur, fără draci, trăsnete și fulgere.

Acestea sunt în adevăr cásatoriile cele mai nenorocite, căci pe deoparte, cultura și poziția socială a tinerului bărbat nu-i permite numai decât a se divorța — voidnd a evita scandalul și gura lumii, ear dacă vin și copii în acemenea cásatori, atunci suferințele ca și răbdarea unui asemenea bărbat trebuiesc să fiă și mai mari!

Eú cred, că despre asemenea cásatori a vorbitú Heine când a đis cam acestea: „Cásatoria e o toverășie, în carea doi tovereși, 2—3 luni se iubesc, 2—3 ani se cértă și restulú vieței se toleréză“.

În adevăr că o mai bună definițiune nici nu se pôte da unor asemenea cásatorii. Acestea sunt cásatoriile, cari fac pe bărbații, cari le contractéză, supărăcioși, misantropi, fug de contactul cu lumea și ajung ceea ce đice Scriptura că „omului tristú i se usucă osele“, pentru că acestea sunt femeile, despre cari în biblie în diferite locuri cetim unele ca acestea: „Tótă réntatea nu este ca reutatea femeii“. „Reutatea femeii schimbă obrazulú ei și întunecă fața ei ca

ună sacă“. „Mai bine este a locui în pustie și într'ună unghiū al podului, decât cu muierea sfadnică, măniosă și limbută în casa de obște“. „Mai bucuros — ȃice Isusū Sirac — voiescū a locui cu leu și cu bălaurū, decât a locui cu muierea rea“, căci „Mai bună e mórtea, decât femeea ne-înțelegătore“, și altele.

Am analizatū, domnilorū și dómnelorū, atâtea forme de căsătorii și la nici una nu ne-am opritū pentru a o cunoște de cea mai adevărată, care duce la scopū, și de aici urméză decī, că trebuie să fiă o altă formă de căsătorie, carea se ducă pe căsătoriți la ceea ce țintescū ei prin vieța conjugală, la adevărata fericire pământescă!

Auđim de multe ori vorbindu-se de „potrivirea caracterelor“; am auđitū și auđim des, că cutari tineri nu duc casă bună seū că cutari s'au despărțitū, pentru că nu se potriveau în caractere!

Am spus mai înainte, că unū președinte de tribunalū, de resortulū căruia se țineaū procesele de divorțū, auđis, că mulți sunt și de aceia, cari se iaū numai din amorū și se despartū apoi; dar mai multe divorțuri sunt ale acelora, cari nu se potrivescū în caractere.

În adevărū, dlorū și dnelorū; în ori-ce asociare, unde nu esistă ordine și disciplină seū caractere de același felū, nu pôte ca acea tovărășie să dureze și să aibă sfērșitū bunū; cu atâtū mai vērtoșū dar, când lipsese între căsătoriți acéstă ordine și disciplină, din care se nasce armonia tovărășiei casnice și ținuta caracterului fiă-căruia, nu pôte fi durabilă acéstă căsătorie!

Sunt casuri, că atâtū bărbatulū cât și femeea nu posed calitățile necesare unei căsătorii trainice, însă potriveți în gusturi și dorințe, ei se simțescū fericiți!

Cunoscū unū funcționarū, fostū profesorū odată, pe care decī ar trebui să-lū considerū inteligentū, dar care de împreună cu femeea sa iubiau beutura și . . . căței; asta era predilecția lorū, și avēnd ocașie a intra de două-trei ori în

casa lorū, îi găsiam iarna la gura sobei încălzind și bënd rachiū sēū țuică, și cu căței lāngă dēnșii; nu aveau aprōpe nimicū în casă decât unū patū sērăcaciosū și vr'o 2 scaune scărțāindū; elū umblā iarna cu haine de varā la serviciū, ea încă nu putea eși din casă între ómenī din cauza lipsei de vestminte curate, cu tóte aceste trāiaū într'o armonie și ferecure completă. Ce era motivulū mulțemirei lorū? Bine înțeles că, potrivirea în caractere! Dar mai multū: după ce femeea de multă beatură orbī ântāiū și apoi muri la vērstā de vr'o 36 anī, elū o jelia cum n'am mai vēđutū unū bărbatū jelind o soție, cheltuia sute de francī pentru mormēntulū ei, unde depunea coróne, florī și candelā aprinsă. Dar totuși ce face ce nu, căci cu tótā jalea acēsta s'a însuratū a doua órā, cu scopulū bine înțelesū, se regăsescā iarāși raiulū primei căsătorii; s'a întēplatū însē, ca se găsescā acum o femeee, care nu avea patima beției, ci din contrā chiar îi reflecta și lui că o asemenea viétā îi compromise în societate, și cu tóte că este o femeee carea nici se pōte compara cu bețiva de ântāia, elū se plānge însē cătrā amicii sei, că femeee ca cea de întāiū nu mai găsescē, arată regrete că s'a mai însuratū, și nu m'ași mira decā într'o ȓi s'ar audī că s'a sinucisū pe mormēntulū repausatei bețioane.

Alt funcționariū fost oficer odatā, pe care din causā că a învățatū și în scóla militarā superiórā, încă l'ași putea crede inteligentū, dar are dragoste pentru beatură, și bea așa de des, că nu putea cineva sē se apropie de dēnsulū din cauza mirosulū greū ce avea, cu tóte acestea trāiesce bine cu nevastă-sa, pentru că și dumniaei îi place țuica și vinulū; merge în drumulū bărbatului când ese dela serviciū, și amēndoī fac câte o stație douē prin cărcīme până acasă.

Și aci totū potrivirea de caractere sēū de patimī, decā voiți, îi face se ducā casā în tótā armonia!

Bine înțelesū că asemenea caractere sunt caractere decăđute sēū patimī cum am ȓis, și decā acestorū indiviđi le aduce plăcere și pace în casa lorū, strică însē societății, ca-

rea cere alt temeiu, altă basă și alte condițiuni familiilor, pentru ca societatea se prospere, ear nu se degeneze!

Domnilor și dómnelor! Este adevărat că ómenii, cari au același gust și dorințe, aceleași pasiuni, se iubesc și se ajută reciproc, așa de esemplu, doi ómenii, cari sunt pasionați pentru vânat, îi veți vedé vecinic umblând améndoii, pe cartofori, cari au pasiunea jocului de cărți, iarăși pururea îi vom vedea împreună prin cafenele, și a. m. d.

Tot așa vecinic și pururea am vedé iubindu-se și sti-mându-se reciproc pe doi căsătoriți cu caractere nobile potrivite!

Decât dlor și dnelor, decă este adevărat că căsătoria acésta cu caractere solide și potrivite este cea mai recomandabilă și mai durabilă, și despre care cred că facú alusiune cuvintele bisericiei: „Ce a împreunatu Dumneđeú, omulú se nu despartă“, tot așa de adevărat este, că o asemenea căsătorie este greú de realizatú, adecă este greú de a găsi doi tineri, mire și mirésă, în inima și mintea cărora se locuiască aceleși simțiri, aceleși dorințe și același caracterú nobilú!

Psichologia spune, că pentru a cunósce pe unú omú perfectú trebuescú unú numărú de ani pentru ca se poți intra în tóte amenuntele stărilor lui psihologice; și decă este așa, precum și este, atunci cum vor învăța a se cunósce doi tineri în starea lorú de miri de o lună dóue séú chiar și de 2—3 séú mai mulți ani? căci sigurú că în starea lorú de miri, numai nu-și vor aréta — cum se đice „cuma pe față“, adecă năravurile ce ar avé!?

Ce ar fi atunci de făcutú, pentru a se puté evita însotțirea unorú tineri cu caractere diverse?

De sigurú că lumea nu va asculta de lordulú Queensbury, care în anulú 1893, mi se pare, ținuse în Londra o conferență în carea — înaintea unui publicú alesú, se đice, — se rostesce fără rezervă contra monogamiei și pentru poligamie, așa că din cele ce a spusú ar resulta o îndrumare a securilorú pe calea promiscuității.

Unu profesorū românū dintr'unu oraş principalū din România, unū omū onorabilū, dar care, din cauza ce a avutū unū traiū turburatū şi nefericitū cu nevasta sa, încă sfătuia pe fiulū seū, care însă era profesorū cu titluri academice, ca pentru a nu păţi şi suferi şi elū sē nu se cunune, sē-şi ia o femeie şi elū ca tōtā lumea, dar sē nu se cunune până nu se va convinge de însuşirile şi caracterulū acelei femei.

În adevērū, se ōice că s'ar fi constatātū că în maiori-tatea casurilorū în România — unde asemenea căsniciī sunt cam mulţişore — astfelū de femei — fiā că aū mai mare fricā că vorū fi părăsite, fiā că caracterele se potrivescū — ar ţine mai multū la bărbaţiī lorū, îi respectēzā mai multū decâtū cele legitime.

Probabilū, decât lumea cultā de ađi, care în tōte direc-ţiile merge înainte, nu se va întōrce, ca chiar în cestiunile de moralā şi igienā publicā se facā regresū. Şi precum în tōte se facū ameliorari, augmentāri şi reforme, aşa va veni timpulū ca şi pe acēstā cale prin reforme seriōse şi salutare sē se distrugā ori-ce obstaculū, care ar contribuī la nedura-bilitatea şi nefericirea însoţirilorū casnice!

Până atunci imi permitū la acestū locū, adecā relativū la potrivirea de caractere se ve povestescū o scenā haslie; dar sē scie, că şi în lucrurile haslie şi comice sē găsesce filo-sofie, şi încă de multe ori mare filosofā!

Pe scena unui teatru românescū sē juca odatā o piesā, în carea doi tineri, unū domnū şi o domnişōrā, voiaū a se căsătorī, simulaū adecā o căsătorie. Amēndoi tineri şi fru-moşi se iubiaū, dar convinū că, în urma unorū întēmplāri, nu ar fi deajunsū numai amorulū, averea, cultura, tinereţa şi frumseţa lorū ca sē fiā fericiţi, căci, ōicea mirēsa: Scii cutari cum se iubiaū, şi totuşi bărbatulū a părăsit'o cu ze-stre cu totū, şi cutare s'a divorţatū de bărbatū din causā că fiā-care avea câte unū cusurū . . . "

„Aşa-ī — rēspunde mirele — am cetitū şi eū undeva despre istoria cu hārtagulū unorū căsătorīi, şi sunt şi eū

de părere se ne descoperim înaintea de căsătorie obiceiurile și năravul ce am avea fiă-care, așa că decă nu ne potrivim să nu ne mai căsătorim și se regretăm acestu pasu, ducend o viață desperată său apucând calea divorțului“.

Se pună amândoi pe scaune unul lângă altul și se începe între dâșii următorul dialog :

— Dragă — ȃce mirele — eă dimineta după ce me scolă, beă o cafea cu lapte și mănânc și fleică, ca se potă bea nițelă pelină.

— „Bine, tot așa, răspunde domnișora mirésă — aici ne potrivim“.

— „La amedă — continuă mirele — mănâncă ceva măn-care cu legumi, ună biftec și beă iar doue — trei păhare de vină“.

— „Și eă totă așa fac, — ȃce mirésa — ne potrivim ; se vedem mai departe“.

— „După mésză după ce iaă o cafea turcésză și o țigară, me culcă“, ȃce elă.

— „Ba eă nu me culcă după mésză, ci me duc la plimbare oră pentru vr'o afacere ore-care“ — îi răspunde ea.

— „A ! ȃce elă — la asta nu me învoescă eă“.

— Dar decă tu te culcă, atunci eă ce se fac ? cu cine se conversez ?

— „Eacă nu me culcă“.

— „Bine, atunci și eă staă acasă oră eșim împreună“.

— „Sera după mésză — continuă tinărlă — am obiceiulă și eă ca mulă bărbaă de merg într'o cafenea, joc ceva cãră oră biliard“.

— „Bine — răspunde tinera — și eă după mésză sera, am obiceiulă ca multe alte dame se me duc unde-va la distracăunii său se invită cunoscină la noi acasă“.

— Cum ? se potă fără mine ? numai singură se faci tréba asta ? răspunde elă cam surprinsă.

— „Dar decă tu te ducă singură în cafenele său la alte distracăii, eă singură ce se fac acasă ?“ — îi ȃce ea — „nu potă veni cu tine acolo“.

— „Atunci eată nu me duc nici eū, ci decă eşim unde-va, atunci mergem amēdoī, orī rămānem împreună acasă!

— „Bine, atunci ne-am înţelesū în tōtă privinţa“, termină ea.

— „Decât — reluă elū — am însă unū obiceiū ca mulţi bărbaţi, pe care nu cred sē-lū potū părăsī, căci pare-că e în natura mea, şi anume când vēd câte o femeie aşa mai dragălaşă, imī place se-ī zimbescū, sē-ī spunū vr'o glumă óre-care, dar asta nu cu vr'o intenţie rea, şi deci cred că nu te va supera“.

— „Nu, nici decât — îi răspunde ea, „chiar ne potrivimū şi aici, căci de, eacā şi noi unele femei avem acest obiceiū, şi mie imī place sē zimbescū câte unū cavalerū, pe care ilū vēd aşa mai dregălaş cum spuī dta“....

— „O ho! destulū, asta n'aşī putea-o suferī ca nevasta mea sē zimbescă sēū sē facă ochī dulci altorū bărbaţi“.

— „Bine, dar tu de ce ...?“

— „Eată me legū şi jurū că nu voiū face aşa, decă te obligī şi tu“?

— „Me obligū, — termină ea — şi jurū şi eū, şi atunci vom fi pururea unul altuia şi unulū pentru altulū, şi vom fi fericiţi“.

V'am spusū, domnilorū şi dómnelorū, că istoria acēsta e haslie, comică, dar v'am spusū şi susţinū şi aceea, că precum multe istorióre şi fapte comise, aşa şi acēsta are filosofia şi morala ei!

Se lāsăm însă partea comică a cestiunei şi se revenim la cea seriósă.

În urmă celorū câte v'am spusū în privinţa elementelorū şi împregiurārilorū, în carī se combină o căsătorie astăđī, am rămāsū deci a recomanda pe aceea, carea se face pe temeinicia unorū caractere solide, potrivite, adecă de acelaşī felīū la bărbatū şi femeie, şi fiind că acēstă coincidenţă, acēstă întâlnire şi potrivire de caractere nobile după psihologie e fórte grea, rămāne se ne întórcem la cuvēntulū învechitū

și înrădăcinată, la frasa devenită generală că, *căsătoria este o loterie!*

Și așa și este, domnilor și doamnălor; decât se scie, că loteriile încă sunt de multe feluri și pe toate le facem tot noi ómenii!

Sunt loterii, cari au numai unú singurú numéru câștigătorii, altele cari au 2, 3 séu mai mulți numeri câștigători; sunt înse unele loterii astfeliú combinate, — în cari fiá-care numéru câștigă ceva!

Deci, decá e adevératú, că căsătoria e unú norocú de loterie, atunci se facem și din ea o astfeliú de loterie, ca toți câți jócă la ea, adecá toți câți se căsătorescú sê câștigue, și asta se póte numai și numai prin educațiune și instrucțiune adevératá, ce am arátatú mai înainte! Cei chemați dar ca se dirigá acéstá educațiune și instrucțiune: părinți, profesori, guverne, particulari toți sê se unéscá pentru același scopú comunú!

Dlí Hașdeú, eruditulú academiánú și profesorú dela universitatea din Bucuresci, cu ocazia unuí discursú, prin care rechema forțele tuturorú pentru eluptarea unuí scopú, s'a folositú și de unú proverbú românescú, cam necioplítú, dar decá dlú Hașdeú s'a folositú de densuslú, și decá e fórte potrivítú, de ce nu l'ași spune și eú? Acest proverb díce, că „unde scui pá unú omú, nu se cunosce; dér unde scui pá mulți, póte se misce o móră“. Cu toții dar: părinții prin exemple și vieța lorú moralá sê întroducá copiilorú o educațiune solidá; profesorii se continue acéstá educațiune pe lângá instrucțiunea ce sunt chemați a da copiilorú în scólá; și ambele acestea, educațiune și instrucțiune, se arete dela începutú ambelorú secse drumulú, pe care fiá-care sê-și caute în vieța esistența și viitoriulú seú!

Mai sunt și alți factori: preoții și medicii, cari potú da și au și datoria de a da concursulú lorú, unulú de pe amvonú mergénd cu esemplu înaintea turmei sale, ear medicii sfátuind pe mame și în genere pe orí-ce femei, cari ilú con-

sultă, se le spună, că durerea de mână și de cap nu e rezultatul altui reumatismului, ci din cauză că nu lucrează, nu spală, nu frământă aluatul de pâine; că mamele suferă de cutare ori cutare durere din cauză că nu lăptesc ele singure copiii lor!

Pe cele care cheltuesc parale prin străinătate la băi, și fac pe bărbați de se împrumută și scontază salariul, nu se le recomande acele băi, dar chiar se le spună că se vor întorce bolnave de acolo, căci precum copilului îi mai priese laptele mamei sale, decât alți doiceii, totu astfel apele și isvorele țerei, în care trăiesc, sunt mai bune și mai folositoare decât cele scumpe din străinătate.

Și multe și prin multe asemenea sfaturi și exemple am reușit a convinge lumea feminină, că cartea nu pentru aceea o învață o fată, ca se înmulțescă greutățile bărbatului și neajunsurile vieții casnice, ci chiar pentru a ușura sevă chiar sterpi aceste greutăți și neajunsuri.

De ce femeia țeranului român ține peptu la o casă cu 5—6 și 10 copii? Ea cose, ea torce, ea țese, ea spală, ea mulge vaca, ea face de mâncare, și toate acestea le face fără servitoare, căci sunt foarte puține, care pot să țină servitoare.

Apoi totu femeia românului nostru merge și în câmpu cu elu, la sapă, la secere, la fân; ba am vedutu casul unde rămânând veduvă, a apucat cornel plugului în mână și chiar și cosa, și mergea cu carul după lemne în pădure, și dacă din cei 5—6 ori 10 copii, ce are, este unul mai mărișor, conduce economia câmpului și trebuințele familiei mai fără a se cunoște lipsa bărbatului, pe când un bărbat țeran rămânând veduvu în asemenea împregiurări siguru că nu ar fi pututu face toate acestea!

Noi funcționarii — sevă cum am șis că ne numesce cine-va — caliciii în haine negre, nu pretindem dela femeile noastre să facă toate câte face femeia unui țeran; dar când veđi că partea cea mai mare din ele, nu vrea sevă nu știu să-ți facă pâne, o mămăligă, o zamă, apoi de cusutu iar nu

decât p^ote ciorapⁱ, dar chiar și de aceia nu, deși asta e un^u lucru regulamentar^u în sc^olele de fete; apoi dec^ă a^u copⁱiⁱ, mai t^ote se fac delicate și boln^ăvici^ose, și atunci eat^ă și medicul^u, care se crede deștept^u și c^ă și-a făcut^u datoria, dec^ă recomand^ă amplotiatul^u tat^ă, s^e caute doic^ă pentru copil^u, c^ăcⁱ mama e delicat^ă, și de obicei^u t^ote se fac delicate în acest^u scop^u!

C^ând vedem, đic, o asemenea disproporție între o femeie dela sate și a un^ui funcționarⁱu, ore nu a avut^u drept^u se đic^ă cutare tin^{er}u c^ărturari^u inteligent^u, c^ă „femeia dela ț^er^ă este un^u adev^erat^u ajutorⁱu al^u b^ărbatul^u, pe c^ând ale n^ostre sunt numai n^ecaz^u pe capul^u nostru, și decⁱ nicⁱ nu me în-sor^u s^e-mⁱ ia^u n^ecas^u pe cap^u“.

Și în adev^er^u, c^ând aⁱ ocaziune se întrebⁱ pe un^u fl^ăc^ău dela sate, de ce se îns^or^ă, el^u î^ți r^espond^e cam aș^a: „Apoi me în-sor^u d^e s^e-mⁱ ia^u ajutorⁱu, se aib^ă cine me sp^ăla, îmbr^ăca și c^ărpⁱ, se am cu cine lucra holdele, c^ăcⁱ singur^u e gre^u de tr^ăit^u“. El^u se îns^or^ă c^ăcⁱ đice, c^ă:

„Unde-s doⁱ, lucrul^u sporesce,
S^er^ăcia amuțesce“

pe c^ând un^u c^ărturari^u đice din contr^ă: „mai bine vaⁱ de mine dec^ă vaⁱ de noi“, abia pot^u tr^ăi singur^u cu salariul^u, dar se mai ia^u o femeie, c^ăreia o s^e-i trebuiasc^ă mai multe ca mie“.

Onorat^ă și cult^ă adunare! Deși p^ote numai o a treia parte am estras^u pentru ac^est^ă disertațiune din materialul^u, ce posed pentru scrierea unei întregⁱ broșure despre multiplele cestiuni familiare, totuși v'am prea obosit^u îndelungata d-v^ostr^ă atențiune; sunt datorⁱu în-s^e, ca relativ la frumș^eta femeesc^ă se vorbesc^u înc^ă ceva, și mai ales c^ă titlul^u disertațiunei mele era chiar întrebarea: „Care este femeia cea mai frum^os^ă?“

Am atins și p^ăn^ă acum ceva despre frumș^eta femeiei, c^ăcⁱ în adev^er^u frumș^eta femeesc^ă cu dreptul^u și de multe

orî cu nedreptulî jôcă unû mare rolû în contractarea căsătorilorû.

Se vedem dar, ce este frumseța acésta? Care este femeea cea mai frumósă? și ce mijlôce s'ar putea întrebuița ca acésta frumseța se fiă veritabilă, prețuită și trainică?

Mulți vor crede, că prin cuvêntulû frumosû, voiescû a înțelege pe acea femeie, care are o fisionomie frumósă și figura ei întrégă e o icónă de artă și decorû!

Nu asta o înțelegû eû prin frumseța unei femei, și de aceea trecû preste descrierea, ce unû ôre-care poetû clasicû o făcea femeilorû frumóse, ca și totû aceleși condițiuni repetate de francezî, cum sê-i fiă adecă ochiî, genele, sprâncenele, nasulû, dințiî, gura, buzele, mânil, pêrulû, peptulû, pelea și altele până și unghiile, căci mai întâiû eû cautû soliditatea și valórea obiectulû, ce ne atrage, ca sê-lû privim și admiram!

Așa ași dorî se fac o deosebire și o comparațiune între cuvêntulû atributû „frumosû“ și „bunû“ sêû „frumosû“ și „dulce“, „frumosû“ și „durabilû“, „frumosû“ și „necesariû“!

Este adevêratû, că firea omulû așa este: când elû vede ceva „frumosû“, ceva esteticû și de artă: o statuă, unû portretû, care prin forma lui artistică te uimesce, și mai ales când vede o femeie frumósă, pe carea elû pôte în mintea lui, deși o vedea ca o idee, dar pe carea nu o credea că ar puté esista în realitate, atunci ochiî lui se deschid mai tare, i se pare că nu vêd destulû de bine, — și chiar în acelû momentû, felû de felû de planuri se nascû în cugetulû lui, cum ar putea sê devie acelû obiectû de artă sêû acea frumósă femeie proprietatea sa! Cam în asemenea momente se întêmplă de se fac căsătoriile așa ÷ise din amorû, despre carî am vorbitû mai înainte, și când am spus la ce rezultatû duc de multe orî asemenea căsătorî; căci în adevêrû, unû obiectû, cu care te servescî, orî o sculă ôre-care necesară la lucrârile rurale orî domestice este de ajuns ca acésta unêltă sêû acelû obiectû sê fiă frumosû și se nu aibă

și alte proprietăți? E frumos; dar decă nu taiă, cum te servesci de el?

Sunt și între animalele domestice animale frumoase, și chiar pe acelea nu le putem întrebuința nici pentru nutri-mânt, nici pentru lucrări grele la economie, ca pe cele mai dure și mai urite!

Naturală mai departe, că vădend omul nisce fructe frumoase: mere, pere, struguri de soiū rarū, îlū vorū atrage mai multū ca acelea pe cari le vede în tôte zilele și nu aū nici față frumoasă ca cele de întâiū; — dar când omul acesta ar gusta din unele și altele și ar constata că chiar acele fructe sunt mai bune, mai dulci, cari la vedere sunt mai urite, și din contră cele frumoase la vedere sunt seū acre seū ver-mănóse.

Unū vinū de o colóre roșie frumoasă bate la ochi, te atrage, și decă gustăm din elū și vedem că celū cu o colóre mai ordinară, deși mai uritū dar e cu multū mai bunū și naturalū decât celū roșū frumosū, sigurū că l'am refusa pe acesta mai alesū când colórea i va fi și falsificată!

Unū grădinariū și orī care altulū, care se ocupă cu cultivarea arborilor roditori, când va avea doi meri de esem-pu în apropiere unulū de altulū, din cari unulū fórte frumosū crescutū, ear alū doilea fórte diform, acesta însē produce fructe multe și bune, celū frumosū însē nu produce de locū seū fórte puține și acre; distanța prea apropiată însē unulū de altulū împiedecă ca substanțele nutritóre din pământū se-ī nutrěscă suficientū pe amēndoi, și deci sciința cere ca unulū se fiă sacrificatū securei, orī cine înțelege că nu pomulū frumosū și nefructiferū va fi păstratū, ci celū nodurosū și diform crescutū, dar care produce multe și gustóse fructe!

Dar mai multū: nisce părinți aū doi copii, feciori orī fete, unulū din acești copii e fórte frumosū, tótă lumea îlū admiră, părinții sunt mândri cu elū, și din causa acēsta totū pe elū îlū scotū mai la ivelă, căci alū doilea nu e așa fru-

mosă, ba l'a mai lăsată natura și cu un defectă óre-care, se șicem: schiopă! Ce se întemplă însă?

Ambii acești copii crescă, se desvóltă și la urma urme-loră se alege că celă frumosă are aplicațiunii rele, nu învăță, se face bețiv seă hoță seă ună lenes oră alte defecte încăt tótă lumea fuge de elă; părinții pățescă rușine pe urmele lui; ear uritulă și schiopulă a învățată fórte bine, s'a distinsă, se face omă cu vađă în societate, folositoriă patriei și nați-unei sale și sprijină bėtrăniloră seă părinți.

De sigură că frumosulă nu mai are nici o valóre nici pentru părinți nici pentru societate!

Suntem, decă, cred cu toții de acord, că nu e destulă ca femeea se aibă: ochii, pėrulă, sprăncenele, gura, dinții și unghiile și tóte celelalte, așa cum le descrie cutare poetă seă romancier, adecă frumoșe și proporționate, căci pe lângă frumșete mai trebuie ceva, și încă o calitate multă mai superióră ca frumosulă!

Camelia e o flóre fórte frumoșă, dar fără mirosă, trandafirulă e și frumosă și are și mirosă, dar are spină; cu ceva alegere și atențiune se póte însă forma ună buchetă din flori, în care se fiă amestecate flori cu diferite proprietăți în cari se află din tóte câte ceva: și frumosă și mirosă și diferite nuanțe de coloră.

Tot asemenea sunt femeii, cari, decă nu sunt rarități de frumșete și cultură, aă însă darulă modestiei, ală hărniciei, ală moralității și ală religiosității și peste tóte, darulă rațiunei sănătóse, însușiri superióre frumșetei simple fără alte calități. — Și decă sunt rare asemenea femeii, la acésta și bărbații sunt de vină, că nu le dă a înțelege la tóte ocasiunile că nu frumșeta loră, nici hainele cele fantastic lucrate, nici mánile cele de cėră odichnite la umbră îi voră atrage a le duce înaintea altariului, ci mintea și iar mintea!

„Frumosă e omulă Dómne, când mintea e regină“
a șis nemuritoriulă Andreiă Mureșană.

Flăcăii nostri când jocă încă strigă :

„Nu-î frumos care-î frumos
Da-î frumos cine-î drăcos!“

Și cine nu scie, că prin cuvântul drăcos înțelegu ei ca și noi fată cu minte, inteligentă și harnică !

Femeea cu minte recunoște, că jugul căsătoriei e pentru doi făcut și trebuiesce alătura cu bărbatul să-l tragă la mal. Căci numai acolo pôte fi în căsnicie iubire reciprocă, unde există și ajutoriu reciproc !

Eă, dómnelor, — pentru a sfârși —, cu risicul de a ve provoca nițel rîs acum la urmă, ve declarî, că decă n'ași fi așa aprópe de amurg, adecă în etate, despre care francesul ñice „Bonjour Lunettes, adieu fillettes“, adecă „bună ziua ochelarî, adio fetișóre“ și așa voi se me însorî, eată cum așa vrea se vorbescă gura lumei de mirésa mea după cununie :

Am auditu, că s'a însuratú cutare, a luatú una frumósă ?

— „Nu-î urítă, e potrivítă; nu-î așa frumósă dar e sănátósă“ ! — „E cultă? — N'a învățatú prin pensióne, dar e fórté inteligentă. — „Câte limbî vorbesce? — Numai limba ei románescă, dar alésă și curatá, neschimonositá se stai de drag de vorbă cu dénsa! — Are ceva zestre? — Nimic, dar zestre sunt mánile ei; se veđi cum lucréză, cum cóse, cum spală, cum face pâne, ce mánearî gustóse și curate; cum sclipescú la ea tóte în bucătárie, ce curátenie mare! Ce rufe spalate! Cum își stiméză bărbatulú, apoi modestá în îmbrăcáminte, dar totdeuna curatá, religiósă și bisericósă ca o călugăriță“.

După mine unulú și frumșeța și averea și cultura superióră tóte sunt inferióre acestorú calitáți; căci numai o asemenea femeie este ajutoriulú bărbatului, după înțelesulú biblicú! Despre o asemenea femeie cred că a ñis Chrisostom când a vorbitú de datorile ei! Asta-î femeea, despre care Solomonú ñice, că cine a aflatú femeie cu minte, a aflatú podóbă casei sale!

O asemenea femeie a putut se înțelegă și Alecsandri, când a ținut :

„Dulce-î de a țice, când inima jelesce,
Am o ființă 'n lume, ce știu că me iubesc“.

Ear Barbul lăutariul, — vestitul Barbu lăutariul, care cânta odată boierilor din Moldova și din gură și din vioră, în mintea și în inima acestui vestitul lăutariu încă nu mai o asemenea femeie cu asemenea calitate a putut să existe, când trăgea din arcuș și cânta grăind cuvinte ca acestea :

„De ar vrea bunul Dumnezeu,
Să-mi asculte dorul meu,
Ce iubesc se fie al meu,
Și să mor când voi, vré eu“ !

Ioan Popescu.

DIN CRONICA LUNARĂ.

Reuniunea română de muzică din Sibiiu, după raportul ce-lu publicăm la altu locu, a datu în timpul dela 1 Septembrie 1894 până la 31 Augustu 1895, 3 concerte în Sibiiu, 2 în Bucuresci, 1 în Brașov și 1 în Sălisce. Intratele și speșele au fostu, cu unu micu sald, de câte 4295 fl. 82 cr., averea ei face 2482 fl. 58 cr., bugetul pe 1895/6, arată la intrate 1241 fl. 65 cr., la eșite 770 fl. escedent 471 fl. 65 cr. Institutul de credit și economii „Albina“ a votat reuniunei unu ajutoriu de 200 fl., fostul președinte Dr. Aurelu Brote a pus cu 100 fl. temei unu fondu neatacabilu, și soșietatea bucureșceană i-a trămis prin dl Dr. Titu Maiorescu, rectorul universității de acolo, 3000 lei. Numerul membrilor este celu urmatoriu : onorari 3, fundatori 1, activi 62 și ajutatori 52.

Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiiulu, după raportul publicat totu la altu locu alu acesteï foi, a ținut adunarea sa generală bine cercetată în Orlatu, a arangiatu o espoșie de vite de prășilă și una de pome, ambe în Sălisce, și totu acolo a instalat unu cuptoriu de uscatu pome, sistem Cazanille ; apoi a progresat în cultivarea nutrețulu măiestritu, în împărțirea de seminte, a înființat mai multe tovarășii agricole etc. Averea reuniunei este de 2437 fl. 35 cr., numerul membrilor ei de 421, din Sibiiu și giuru 73.

Gimnasiu — ruteanu în Cernăuți „Gaz. Buc.“ în unul din Nrii ultimii aduce scirea în adevăr revoltătoare, că ministrul austriac Gaustsch

a decisă a înființa în Cernăuți, în mijlocul românismului, ună gimnasiu ruteană, că lucrul ar fi deja la comisiunea bugetară a senatului imperială, și că la propunerea deputatului *Lupulă* pentru clase paralele române ministrul ar fi răspunsă negativă. Aici la noi preparandiile confesionale dificultate, scóle civile susținute de confesiune supuse imediată guvernului, etc. etc., — dincolo fondulă religionară română exploatată de străini, scóle rutene în capitala țerișorei române etc. etc., — va se dică scóla română pe tótă linia în luptă de apered!

Donațiune. Reposata *Maria generală Carpi* a lăsată prin testamentă Academiei Române moșia sa Oltenia din județul Teleorman. Din venitulă moșiei se vor stipendia studenți români în străinătate, se voră îmbrăca copii sērmani și se va întreținé biserica și scóla din comună.

BIBLIOGRAFIĂ.

- Romaniă călători,** de Ioană *Kalinderu*, Dr. în dreptă dela facultatea din Paris, membru ală Academiei Române, membru ală Societății Geografice Române. București, stabilimentulă graficū I. V. Soccecū, 1895.
- Coup D'oeil sur l'histoire de la typographie dans les pays roumains** ală XVI-e siècle, par *Emile Picot* profes. saur à l'école des langues orientales vivantes. Extrait du centenaire d l'école des langues orientales vivantes. Paris, imprimerie nationale. M. DCCC XCV.
- Kloster Putna in der Bucovina.** Von *Iraclie Porumbescu*, Exarch und Pfarrer in Neu-Frătăutz. Czernovitz, Conc. Typo- und Litografie der Erzb. *Silvester Morariu-Andriewicz*, 1895. Cu icóna mănăstirei.
- Raportulă generală ală Comitetulă centrală ală Reuniunei române de agricultură din comitatulă Sibiiului pentru anulă 1894.** Sibiiū, Institutū tipograficū 1895.
- Raportulă generală ală comitetulă Reuniunei de musică** pe timpulă din 1 Septembrie 1894, până în 31 Augustū 1895 st. n. Sibiiū, tipografia archidieceșană 1895.
- Istoria Românilorū de A. D. Xenopolū,** în ediția nouă. Librăria *Frați Șaraga* din Iași anunță, că fiindă epuissată ediția primă în 6 volume, prețulă 60 lei, a Istoriei Românilorū de A. D. Xenopolū, premiată de Academia Română, se pune sub presă o nouă ediție, carea va eși în 12 volume a unū leū. Volumul I. se va pune sub presă la 1 Decembre a. c., și succesivă, în intervală de unū anū, voră eși tóte 12 volumele. Abonamentele se facă la librăria *Frați Șaraga* din Iași și la tóte librăriile din țeră pe lângă mandatū postalū de 12 lei.

PARTEA OFICIALĂ.

Nr. 515—1895.

Procesul verbal

din ședința comitetului Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, ținută în Sibiiu la 29 Octombrie 1895 n.

Președinte: Dr. Ilarionu Pușcariu, v. președ. Asociațiunii.

Membrii prezenți: Dr. A. Brote, P. Cosma, I. Crețu, I. Papiu, I. V. Rusu, L. Simonescu, I. St. Șuluțiu, și N. Togan, bibliotecari.

Secretariu: Dr. Vasile Bologa.

Nr. 184/515. Direcțiunile despărțemintelor din Reghinulă săsescă, Clujă, Mureș-Oșorheiă, Betleană, Zernești, Sebeșulă săsescă, Treiscaune (Brescu), Seliște, Șimleulă Silvaniei, Orăștie, Deva și Alba-Iulia, cer inviațiunile de lipsă cu privire la rescripțiulă ministrului de interne din 3 Octombrie a. c. Nr. 85683, prin care se declară ilegală activitatea despărțemintelor Asociațiunii, intru cât acelea n'au statute separate, provădute cu aprobare dela guvernă, și se provăcă se-și înainteze statutele spre aprobare, până în 30 Novembre a. e., altcum vor fi disolvate.

În legătură cu acăsta se constată, că cu privire la activitatea despărțemintelor s'a raportatū ministrului de interne dela presiđiulă Asociațiunii în 27 Novembre 1892. Nr. 329, în urma provăcării aceluiaș ministru din 2 Novembre 1892, Nr. 725 rezerv. și s'a arătatū, în specialū când și cu ce scopū s'au înființatū despărțemintele și pe basa cărorū §§. din statute, s'a înaintatū și regulamentul referitorū la funcțiunea despărțemintelor, cerându-se și aprobarea acestuia, decă s'ar afla necesară. Se observă însă, că la acest raportū alū presiđiului, până astăđi încă n'a venitū nici unū răspunsū.

Se constată totodată, că statutele cele noue ale Asociațiunii, în care se normeză și înființarea și activitatea despărțemintelor în §§. 36—42, se află din 10 Septembrie a. c. la ministeriul de interne spre aprobare.

— Să se deie informațiuni detaiate despărțemintelor, ca să pótă răspunde în terminulū datū la provăcările primite și să se facă reprezentațiune la ministeriul de interne, cu rugarea pentru aprobarea statutelorū celorū noue, în care se cuprindū dispozițiunile necesare și pentru despărțeminte.

Nr. 185. Verificarea acestui procesul verbal.

— Se încredințeză dlorū: P. Cosma, I. Crețu și I. Papiu. Ședința se închee.

D. u. s.

Dr. Ilarionu Pușcariu m. p.,
vice-președinte.

Dr. Vasile Bologa m. p.,
secretariu II.

S'a verificatū. — Sibiiu, 11 Novembre st. n. 1895.

P. Cosma m. p.

I. Papiu m. p.

I. Crețu m. p.

Nr. 535—1895.

Procesul verbal

din ședința comitetului Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, ținută în Sibiu la 14 Novembre 1895 n.

Președinte: Dr. Ilarion Pușcariu, v.-preș. Asociațiunii.

Membrii prezenți: Dr. A. Brote, P. Cosma, Dr. C. Diaconovich, Dr. A. Frâncu, I. Papiu, I. V. Russu, I. St. Șuluțiu, O. Tilea, și N. Toganu, bibliotecari.

Secretari: Dr. Vasile Bologa.

Nr. 186/315. Se prezintă protocolul adunării generale a despărțământului din Mureș-Oșorhei, ținute în comuna Riciul de Câmpie la 1 August a. c., înaintat cu relațiunea direcțiunii dto 15 August a. c., și se constată, că protocolul e defectuos, neautentic și nesubscris de președinte, ear unele erogate din raționiu nejustificate.

— Protocolul se restituie direcțiunii, ca se dee lămurire.

Nr. 187/325. Direcțiunea despărțământului din Brad așterne cu datul 16 August a. c. Nr. 1. protocolul adunării generale ținute în Băița la 11 August a. c. dimpreună cu 233 fl. tacse de membrii.

Din cuprinsul protocolului se constată următoarele:

1. s'a aprobat raportul comitetului despre mersul afacerilor despărțământului în anul precedent;

2. s'a luat act despre reposarea membrilor: G. Bardoși, magistrul postal în Băița; G. Bocanu, proprietariu și P. Trifu, comerciant în Crisciori;

3. transpunerea sumei de 63 fl. 10 cr. la cassa centrală, conform hârtiei comitetului central Nr. 296/1895, s'a amânat până la staverirea budgetului pro 1895/6;

4. s'au votat două ajutoare tinerilor: Aurel Grădinariu, învățacel crotor în Băița și Michail Turciu, învățacel ciobitariu din Crisciori;

5 s'a statorit următorul buget pro 1895/6:

a) 3 ajutoare à 10 fl. pentru trei învățacei meseriași 30 fl.;

b) procurare de unelte economice 16 fl.;

c) înființare de bibliotecă poporale 16 fl.

d) spese de birou 4 fl. 13 cr. Suma 66 fl. 13 cr., ce se va acoperi din restul casei din anul precedent, și astfel se consideră rezolvată și memorata hârtie a comitetului central Nr. 296/1895;

6. s'a votat absolutoriu comitetului pe anul espirat;

7. s'au înscris membri noi, anume:

a) pe vieță dnl Simeon Băcila, preot în Ormindea și Iuliu E. Cosma, preot în Crăciunesci, și au solvit din tacsă câte 50 fl., obligându-se a solvi restul la procsima adunare generală;

b) membri ordinari dñii: George Moldovanu, notariu cercual in Baița; Demetriu Moldovanu, notariu adjunct in Baița; Dr. Cornel Moldovanu, medic in Baița; Teodor Vraciu, proprietariu in Valisoara si Petru Perianu, preot in Trestia, solvind tacsă de câte 5 fl. si 1 fl. pentru diplomă;

c) membri ajutatori 29 cu 29 fl.;

d) dela membri ordinari vechi s'au incassat 100 fl. dupa consemnarea prezentata;

suma incassarilor: fl. 262, din care 233 fl. s'au transpusu la cassa centrala, ear restulu fl. 29, tacsă dela membri ajutatori, s'au adaus la restulu cassei din anul precedent, si astfel la cassa despartemintului se administreza 76 fl. 13 cr. in sensul budgetului votat pelanga un escedent de 10 fl. pro 1896/7;

8. s'a incredintatu comitetulu designarea locului pentru prosima adunare generala;

9. s'au numit delegati la adunarea generala din 1895. dñii: N. Popu, preotu si Dr. I. Radu, profesoru, ear suplenți: G. Draganu si N. Pecurariu.

— Protocolulu adunarii generale se ia spre scire cu aprobare; suma de 233 fl., tacsă de membri, s'a primit; membri noi, anume Simeon Bacila, preotu in Ormindea, si Iuliu E. Cosma, preotu in Craciunesci, se vor declara membri pe vieta ai Asociatiunii, cand voru completa tacsă de câte 100 fl., ear pana atunci se tin in evidenta si se dispune a li-se trimite foia Asociatiunii; dñii: G. Moldovanu, Dr. C. Moldovanu, D. Moldovanu, T. Vraciu si P. Perian se declara membri ai Asociatiunii si se preved cu diplome; reținerea sumei de 76 fl. 13 cr., conform budgetului, se incuviinteza.

Nr. 188/334. Directiunea despartemintulu din Simleul-Silvaniei, asterne cu datul 21 August a. c. Nr. 13 protocolulu adunarii generale tinute in Simleul-Silvaniei la 11 August a. c. dimpreuna cu conspectulu despre tacsăle incassate dela membri vechi si noi in suma de 127 fl., transpusi aici prin institutul „Silvania“.

Din cuprinsulu protocolulu se constata urmatoarele:

1. Comitetul a urmarit cu interes mersul invetamentulu poporal din acel despartemint; a luat parte prin delegati sei la 168 esamene de vara si a constatat numerulu elevilor obligati de scola, anume pentru scola de tote zilele: 10.867, pentru scola de repetitia: 3476; scola de tote zilele au cercetat-o in fapta: 6825 scocari, dintre care 6677 sciū ceti si scrie, ear scola de repetitia au frecventat-o 1440 scolari, dintre care 1290 sciū ceti si scrie; premiați au fostu la esamene 583 elevi; la scole mai inalte sunt 154 elevi din acelu despartemint, ear la meserii 43; in genere s'a constatat un progresu imbucuratori;

2. pentru invetatori, cari au doveditu celu mai bun progresu pelanga invetamentu si in scola de pomaritu, s'au oferitu mai multe premii din partea marinimosilor dñii:

1. G. Pop de Basesci, doue premii: o vaca cu vitel si o scrofa cu purcei;

Dr. I. Nechita, avocat, un premiu de 20 fl.;

3. Fl. Cocianu, adv. și I. Popu, proprietariu, un premiu de 10 fl.;
4. A. Barbolovici, vicariu, un premiu de 10 fl.;
5. A. Cosma, directoru de banca, unu premiu de 10 fl.;
6. D. Suci, avocat, unu premiu de 10 fl. și
7. V. Mica, notariu, unu premiu de 10 fl.

Distribuirea premiilor celor mai vrednici dintre concurenți s'a incredințat comitetului;

3. s'a exprimat laudă factorilor promovătorii culturii de pomărit, și cu deosebire la școlile:

Din Basesci cu 915 altoi; din Sterciu cu 500 altoi, din Onagiul de sus cu 400 altoi; din Hidig, 3000 pădureși și 200 altoi; din Cătelul românesc cu 160 altoi; din Recea cu 120 altoi; din Bulgari cu 200 altoi; din H. Giurtelac cu 100 altoi; din Oastea cu 100 altoi; din Pria și Berseul de jos cu câte 70 altoi; din Doch și Marca câte 50 altoi; din Bobota cu 50 altoi; din Băbtia cu 50 altoi ș a.

4. S'a decis compunerea literelor fundamentale pentru „Fondul scolastic alu despărțământului“ și pentru lăsământul „Ioan Conti“, incredințându-se unei comisii de 4.

5. S'a constatat numărul membrilor Asociațiunii din acelu despărțământ, și anume:

- a) fondatori 4;
- b) pe vieță 2 și
- c) ordinari 57.

6. S'a luat act despre repozarea membrului Georgiu Filipu, fost avocat în Tășnad, care s'a făcutu neuitat prin lăsământul se cultural în favorul Asociațiunii.

7. S'a luat dispoziții pentru-ca să se înființeze agenturi comunale și bibliotecii populare.

8. S'au făcutu dispoziții pentru-ca să se continue cu „colecta crucerului în favorul „Fondului pentru ajutorarea școlilor și învățătorilor seraci“ din despărțământ.

9. S'a luat dispoziții, ca să se răspândescă în popor broșura „Higiena copilului dela naștere până la al VII-lea an al vieții“ și opul „Documente privitoare la familiile nobile române“.

10. Adunarea generală a exprimat mulțămire comitetului și tuturor binefăcătorilor, cari au contribuit în vre-o direcțiune la înaintarea culturii poporului român.

11. S'a aprobat raportul oficiului de casă alu despărțământului, din care reese, că fondul scolastic alu despărțământului, numit și al lui Dr. Ioan Nichita, constă din 603 fl. 68 cr., dintre care 512 sunt în acțiune la „Silvania“, ér 91 fl. 68 cr. depuși la acea banca cu libelul Nr. 495; bani disponibili la cassa despărțământului sunt 34 fl. 10 cr. dimpreună cu restul cassei din anul precedent.

12. S'au înscris membri noi:

a) pe vieță: dl Teodoru Popu, protopop în Ortelec, oferind în prețulu tacei o acțiune de 100 fl. de ale băncii „Sătmăreana“;

b) membri ordinari dnii: Augustin Paulu, din Letea (comitt. Solnoc-Dobăca), profesor în România, și Nicolau Hossu, proprietariu în Lemni, solvind câte 5 fl. tacsă și 1 fl. pentru diplomă;

c) s'a încassat^ă taxa dela 23 membri ordinari vechi, à 5 fl. = 115 fl.;

d) s'a^u încassat dela 2 membri ajutatori: 3 fl.;

e) dl Vasile Păteș a colectat în comuna Hotoan^u pentru fondul scolar^u 7 fl. 35 cr.

Suma încassarilor face: 137 fl. 35 cr. și o acțiune de 100 fl., din care 127 fl., taxe de membri, s'a^u transpus^ă la cassa centrală; 7 fl. 35, colectați dela agentura Hotoan^u, s'a^u transpus^ă la fondul^u scolar^u al^u despărțământului, ear 3 fl. s'a^u reținut^ă în contul^u spelelor^u de birou.

13. S'a^u numit^ă delegați la adunarea generală din 1895 dnii: A. Barbolovici și A. Cosma.

14. S'a^u decis^ă să se țină procsima adunare generală în Odorhei^u.

Protocolul servește spre plăcută scire, și se exprimă mulțămă binefăcătorilor și din partea comitetului central; dl Teodor^u Pop^u se declară membru pe viață al Asociațiunii și se prevede cu diplomă, ér dnii Aug. Paul și N. Hossu, se declară membri ordinari ai Asociațiunii și se provéd^ă cu diplome; suma de 127 fl., taxa de membri, s'a^u priimit^ă dimpreună cu acția de 100 fl.

Nr. 189/335. Direcțiunea despărțământului din Năsăud^u, așterne cu datul^u 18 August^u a. c. protocolul^u adunării generale ținute în Sângeorgiul^u românesc^u la 4 August^u 1895.

Din cuprinsul^u protocolului se constată următoarele:

1. S'a^u aprobat raportul^u comitetului despre activitatea sa din anul^u precedent, dimpreună cu rațiociniul^u despărțământului și s'a^u dat absolutoriul^u comitetului.

2. S'a^u înscris^ă membri noi ordinari dnii: Vasile Petri, profesor^u în pens. în Năsăud^u; Livi^u Mureșan^u, veterinar^u în Năsăud^u; Vasile Pop^u, preot^u în Sângeorgiul^u român^u; Ioan Zimbeliu, preot^u în Zagra; Ioan Buzdug, preot^u în Borgo-Rus; Silviu Sohorca, preot^u în Sângeorgiul^u român; Ilarion^u Filipoi^u, preot^u în Rodna nouă; Pamfil^u Grapini, preot^u în Rodna nouă și Daniil Sânjoan^u, notari^u în Maier^u, și au solvit^ă taxa de câte 5 fl. = 45 fl.

s'a^u încassat dela 4 membri vechi taxa à 5 fl. = 20 fl.;

s'a^u încassat^ă pentru fondul^u despărțământului oferte benevole în suma de 8 fl. 90 cr.;

s'a^u încassat^ă oferte benevole dela dnii: Dionisiu Steopóie, inginer în Bucuresci 5 fl., Alecsandru Pop^u, profesor^u în Bărlad^u 5 fl. și Iuliu Moisi^u, profesor^u în Târgu^ului, 2 fl.;

peste tot^ă s'a^u încassat^ă 85 fl. v. a.; din acestia 20 fl. s'a^u transpus^ă la cassa centrală cu datul^u 14 Octob^{re} a. c. Nr. 17, ér restul^u de 65 fl. s'a^u reținut^ă la cassa despărțământului;

3. s'a^u creat^ă un premiu de 20 coróne pentru cea mai bună lucrare asupra subiectului: „Cum se póte promova cultura pomilor^u la poporațiunea de pe teritoriul^u despărțământului?“, și s'a^u încredințat^ă comitetului escrierea concursului și votarea premiului;

4. s'a^u reconstituit^ă despărțământul^u, alegându-se unanim director^u: Dr. I. Pop^u, membri în comitet^u: I. Ciocan^u, Dr. P. Tanco, O. Barițiu, Dr. C. Moisi^u, Iosif Mihăilaș și A. Precup;

5. s'au numitū delegați la adunarea generală din 1895. dñi: Dr. I. Popū și P. Vêrtic;

6. s'a amânatu din lipsă de timpū, cetirea disertațiunei asupra vieții lui Vasile Nașcu, până la procsima adunare;

7. s'a decisū sē se țină procsima adunare generală în Rodna vechiă.

— Protocolulū se ia spre scire cu aprobare; membri noi, anume dñi: V. Petri, Liviū Mureșanu, V. Pop, I. Zimveliu, I. Buzdug, Silviū Sohorca, Ilarionū Filipoiū, Pamfiliū Grapini și Daniil Sângoan, s'au declaratū membri ordinari ai Asociațiunei în adunarea generală din 1895 și s'au provēduțu cu diplome; tacsele de membri 20 fl., s'au priimitū, despre restulū de 65 fl., reținutū la cassa despărțemēntulū, se recercă direcțiunea sē înainteze budgetū.

Nr. 190/341. Direcțiunea despărțemēntulū din Sebeșulū sāsescū, așterne cu datulū 25 Augustū a. c. protocolulū adunării generale ținute în Șugagū la 9 Iuniū a. c., dimpreună cu protocolulū comitetulū din ședința dela 4 Iuliū a. c. și 108 fl. tacse de membri.

Din cuprinsulū protocolulū adunării generale se constatā următorēle:

1. adunarea generală s'a condusū — în absența directorulū — prin dlū Sergiū Medeanū, delegatulū comitetulū în acest scopū;

2. s'a aprobatū raportulū despre activitatea comitetulū în anulū precedentū;

3. s'a cetitū disertațiunea dlui George Tătarū, invēțatorū în Sebeș, „Despre cauzele miseriei poporului românū și delăturarea lorū“;

4. s'au încassatū dela membri ordinari 105 fl. și pentru diplome 3 fl., ear dela membri ajutători: 33 fl. 25 cr.;

suma încassărilorū: 141 fl. 25 cr., din care 108 fl. s'au transpusū la cassa centrală, ear 33 fl. 25 cr. s'au reținutū pentru trebunțele despărțemēntulū;

5. s'a aprobatū rațiociniulū despărțemēntulū pe anulū espi-ratū și s'a datū absolutoriū cassariulū, fără a se face evidentă la protocolū suma percepțiunilorū și erogatelorū;

6. s'au numitū delegați la adunarea generală din 1895, dñi: Sergiū Medeanū și Zevedeiū Mureșanu;

7. s'a votatū bugetulū despărțemēntulū pentru anulū procsim, fără a se indica cu cifre percepțiunile și erogatiunile;

8. s'au creatū 10 ajutóre à 10 fl. pentru invēțacei meseriași din acelu despărțemēntū;

9. s'a reconstituitū despărțemēntulū pe unū nou periodū de trei ani, alegēndu-se directorū: Dr. Pompiliū Isac, membrii în comitetū: Alecsandru Dobrescu, Serginū Medeanū, Zevedeiū Mureșan, Ioanū Oncescu, Dr. I. Eleches, Samoilū Roșu; suplenți: Isidorū Blaga, V. Rehoveau și I. Floca.

— Protocolulū adunării generale și al comitetulū servesece spre scire cu aprobare, se provocā însē direcțiunea, se așternă rațiociniulū pro 1894 în deplină regulă, dimpreună cu bugetulū despărțemēntulū pro 1896; suma de 108 fl.; tacsă de membri și pentru diplome, s'a primitū.

Nr. 191/343. Dlă I. Coșeriū, avocatū în Alba-Iulia, presentă cu datulū 20 Augustū a. c. unū espensariū de spese în sumă de 2 fl. 55 cr., pentru corespondența purtată cu fostulū secretariū alū Asociațiunei, reposatulū Dr. I. Crișanū, în cauza lăsămētului I. Popū Bota din Alba-Iulia și cere achitarea lorū.

— Se asemnăză la cassă spre solvire.

Nr. 192/345. Direcțiunea despărțēmētului din Treiscaune, așterne cu datulū 22 Augustū a. c. protocolulū adunărei generale ținute în Covasna la 29 Iuliū v 1893 și 27 fl. tacse de membri, arătând cauzele, ce aū impededatū ținerea adunării generale în anulū 1894;

Din cuprinsulū protocolulū se constată următorele:

1. s'a consemnatū numērulū membrilorū Asociațiunei din acelu despărțēmētū pro 1892, și anume:

a) membri ordinarī 16;

b) membri ajutători 19;

2. s'aū înscrisū membri noi ordinarī dñi: Nicolaū Zacharia comerciant în Hegig; Spiridonū Demianū, protopopū onorariū în Brețcu; Nicolaū Comșa, preotū în Covasna; Ioanū Dima, preotū în Sita-Buzeū; Constantin Dimianū, capelanū în Brețcu; Dionisiū Nistorū, preotū în Arpatac; Dimitrie Coltofeanū, protopopū, solvindū câte 5 fl. tacsă și câte 1 fl. pentru diplomă, ear dlū Nicolae Russu, tacsă de 5 fl. pro 1893, suma: 41 fl.;

dela 5 membri ajutători s'aū încassatū 6 fl.

suma încassărilorū: 47 fl., din care 27 fl. s'aū transpusū la cassa centrală, ear restulū de 20 fl. s'a reținutū pentru trebuințele despărțēmētului;

3. s'a decisū sē se procure unū sigilū pentru despărțēmētū;

4. s'a decisū sē se țină procsima adunare în comuna Sita-Buzeū.

— Protocolulū servește spre scire cu aprobare; membri noi înscriși, anume dñi: N. Zacharie, Spiridonū Dimianū, N. Comșa, I. Dima, C. Dimianū, Dionisiū Nistorū, D. Coltofeanū și M. Russu, se declară membri ordinarī ai Asociațiunei și se provēdū cu documentū de legitimare; suma de 27 fl. tacse de membri, s'a primitū; reținerea sumei de 20 fl. pentru trebuințele despărțēmētului se incuviințeză.

Nr. 193/349. Direcțiunea despărțēmētului din Sighișora, așterne cu datulū 24 Augustū a. c. Nr. 10, protocolulū adunării generale ținute în Ferihaz la 28 Iuliū a. c. dimpreună cu 47 fl. tacse de membri.

Din cuprinsulū protocolulū se constată următorele:

1. s'aū încassatū tacsele dela 6 membri ordinarī, = 30 fl.; dela membri ajutători 16 fl. și pentru diplome 2 fl., totalū 48 fl.; care sumă cu restulū cassei din anulū precedentū 6 fl. 50 cr. face: 54 fl. 50 cr., din acēsta 47 fl. s'aū transpusū la cassa centrală, restulū de 7 fl. 50 cr., s'aū reținutū pentru trebuințele despărțēmētului;

2. s'aū făcutū dispoziții pentru înființarea de agenturi comunale și bibliotecī pororale;

3. s'a aprobată raportul comitetului despre activitatea sa în anul precedent, exprimându-se recunoștință directorului D. Moldovanu și membrului I. Șandru;

4. s'a votat 5 fl. pentru acoperirea speselor de birou pro 1896;

5. s'a decis să se țină procsima adunare generală în Hașfalău;

6. s'a luat dispoziții să se țină pe viitoriu adunarea generală mai înspre toamnă prin Octobrie și să se provadă cu certificate și membri ajutători.

Protocolul să ia spre scire cu aprobare; suma de 47 fl. tacse de membri s'a primită.

Nr. 194/418. Direcțiunea scôlei civile de fete a Asociațiunii, înainteză cu recomandare cererea dlui Toma Némțu, învățătoriu în Dobra, dto 1 Septembrie a. c., pentru-ca să fiă dispensată dela solvirea didactrului pro 1895/6, fiica sa Cornelia, elevă internă în clasa a III. civilă.

— Se aprobă.

Nr. 195/484. Dómna Ana Poruțiu, vėduva soție a fericitului avocată Georgiu Filep, cere cu datul 10 Octobrie a. c. să se facă pașii necesari la direcțiunea institutului de credit „Silvania“, unde s'a depusă suma de 20.000 fl. testată de fericitul ei soțiu Asociațiunii, pentru-ca să i-să asigneze dēnsei interesele acestui capitală pe anulă curentă, deore-ce numitulă capitală în sensulă testamentului, numai în 1 Ianuarie după mórtea testatorului trece definitiv în proprietatea Asociațiunii.

— Se cere opiniunea dlui Andrei Cosma, reprezentantulă Asociațiunii la pertractarea lăsēmentului.

Nr. 196/524. Direcțiunea scôlei civile de fete a Asociațiunii așterne cu datul 14 Novembre a. c. nr. 116, protocolulă conferinței corpului didactic din 5 Octobrie 1895.

— Spre scire.

Nr. 197/525. Direcțiunea scôlei civile de fete a Asociațiunii, înainteză cu datul 10 Novembre a. c. nr. 100, protocolulă despre esamenele private, ținute în sensulă regulament ministerială la 25 Septembrie a. c. sub conducerea dlui Emilă de Trauschenfels, inspectoră regescă de scóle.

— Spre scire.

Nr. 198/526. Se presentă concludulă conferinței corpului didactică dela scóla civilă de fete a Asociațiunii, Nr. prot. 23, dela 5 Octobrie a. c., din care se vede, că corpul didactică a aflat de absolută necesitate a activa cursul complementară și pro 1895/6, fiind deja immatriculate 6 eleve, dintre care 4 interne, și că a început prelegerile și în cursă.

În ce privesce remunerațiunea puteriloră didactice, provēdută în §. 6. din regulamentă, se constată, că puterile didactice, s'aă angariată a da órele fără remunerație, afară de I. Popovici și Dr. V. Bologa.

— Cursulă complementară se susține și pro 1895/6, pe viitoriu însă se dispune a se publica inactivarea mai de timpuriu.

Ofertul dluî Dr. V. Saftu, profesorul seminarialu în Sibiu, de a propune gratuit limba germană cu două ore pe săptămână în cursul complementar și al celorlalte puteri didactice, servește spre plăcută scire.

Încât privește remunerațiunea, se decide: să se împartă didactrulă dela cele șese eleve imatriculate, în proporția orelor de învățământ, între I. Popovici și Dr. V. Bologa.

Nr. 199/529. Comisiunea constatătoare din dnii: Dr. C. Diaconovich și Dr. A. Frâncu, emisă în ședința dela 3 Octombrie a. c. Nr. 434, cu însărcinarea de a pregăti o propunere în sensul concludului adunării generale din anulă curentă Nr. prot. 17 b) cu privire la încassarea tacselor de membri și la sporirea numărului membrilor Asociațiunii, prezintă următoriu proiect de conclud:

1. Încassarea tacselor anuale dela membri ordinari este datorința biroulă centrală și în specială a cassariulu.

Despărțemintele sunt în dreptă a primi tacse anuale dela membri ordinari, au însă să le administreze la cassa centrală până celă mult la finea lună luî Octombrie a fiecărui an.

2. Datorințele cassariulu sunt:

a) a provoca la începutul luî Octombrie tôte despărțemintele să administreze la cassă în decursă de 30 zile tacsele încassate dela membri ordinari;

b) a îngriji, ca în numărul din Novembre al „Transilvaniei“ restanțierii să fiă provocați în general a achita tacsele;

c) a presenta în ședința ordinară a comitetulu din luna Decembrie lista restanțierilor și a-i provoca apoi după 15, însă înainte de 25 Decembrie, la solvire prin mandat postală;

d) a presenta în prima ședință a comitetulu din fiecare ană lista aceloră membri, cari nu au solvită tacsele pe anulă premergătoriu.

3. Comitetul în prima sa ședință din fiecare ană dispune ștergerea restanțierilor din lista membrilor, cari nu și-au achitat tacsele pe anulă expirat, și sisteză trimiterea „Transilvaniei“ la adresa loră.

4. Cât pentru restanțele de până acumă se dispune:

a) Biroulă are să provôce în decurs de 8 zile tôte despărțemintele, să administreze la cassa centrală tacsele încassate și eventuală și restanțele, ce se voră încassa acum dela membri ordinari, negreșit până la 1 Decembrie n. a. c.;

b) la începutul luî Decembrie a. c. cassariulu, are să provôce la solvire prin postă, cu cerculariu tipărită pe toți restanțierii, alăturând asignații postale;

c) la adresa celoră, ce nu vor solvi până la 20 Decembrie a. c., sunt a se trimite recuiremente postale despre restanțele aniloră 1894/5.

5. La recuiremente (mandate) postale sunt a se socoti întotdeauna și spese de încassare în suma de 20 cr., afară de tacsă de 5 fl.

6. Pentru înlesnirea trimiterii banilor la casă și pentru cruțarea portului postal, se se deschidă pentru Asociațiune un check-conto la casa de păstrare postală.

Cu numărul 1 al „Transilvaniei” se se trimite tuturor membrilor ordinari și abonaților foii un bilet de solvire despre taxa anuală, ér despărțemintele se priimescă caete de asemenea bilete spre folosire.

7. Ce privesce în fine concludulă adunării generale de a nisuf pentru înmulțirea membrilor, comisiunea propune, ca în nr. 1 ex 1896 al „Transilvaniei” biroulă se facă un călduros apel la inteligența română, și acest nr. se se trimite tuturor fruntașilor români din țără, cum suntă protopopi, advocați, profesori, proprietari și în special episcopateloră și bănciloră.

8. Despre cele dispuse în punctul 1—6 membri Asociațiunii se fie avisați prin ună circulariă acomodată în numărulă procsimulă ală „Transilvaniei”.

— Se primesce.

Nr. 200. Verificarea acestui procesulă verbalulă

Se încredințază dlor: Dr. A. Brote, Dr. C. Diaconovich și Dr. A. Frâncu.

Ședința se închee.

D. u. s.

Dr. Ilarionulă Pușcariulă m. p.,
vice-președinte.

Dr. V. Bologa m. p.,
secretariulă II.

S'a verificatū. — Sibiiulă 22 Novembre, 1895.

Dr. A. Brote m. p.

Dr. C. Diaconovich m. p.

Dr. Frâncu m. p.

Nr. 536—1895.

Proces verbal

din ședința comitetulă Asociațiunei transilvane pentru literatura română și cultura poporulă românulă, ținută în Sibiiulă la 23 Novembre 1895.

Președinte: Dr. Ilarionulă Pușcariulă, v.-președ. Asociațiunei.

Membrii prezenți: Dr. A. Brote, Zacharia Boiu, Partenie Cosma, Dr. C. Diaconovich, Dr. Amos Frâncu, Ioanulă Papiu, Leontinulă Simonescu, Onoriulă Tilea și Nicolaulă Toganulă, bibliotecariulă.

Secretariulă: Dr. Vasile Bologa.

Nr. 201/532. Președintele Asociațiunii, dl Ioanulă M. Moldovanulă comunică cu datulă 22 Novembre a. c., că reținut de afaceri oficiale, regretă, că nu pôte lua parte la ședința presentă.

— Spre scire.

Nr. 202/527. Comisiunea constătătoare din d-nii: Z. Boiu, Dr. C. Diaconovich și I. V. Rusu, esmisă în ședința dela 3 Octobre

a. c. Nr. 443 pentru-ca să studieze și să raporteze asupra propunerii dlui G. Bogdan și soții în cestiunea, cum ar fi să se redacteze fôia Asociațiunei în viitor, ce s'a transpus acestui comitetu spre posibilă considerare prin concludulă adunării generale din 1895, Nr. prot. 24, raportéză și presentă următorulă proiect de concludu :

Comitetulă centralu constată necesitatea de a reforma modulă de redigiare ală „Transilvaniei“ amăsurat scopuriloră ce se urmărescū cu editarea acestui organū, și aprețindū propunerea dlor G. Bogdan Duică și soții, transpusă aici prin adunarea generală spre posibilă considerare, îndrumă pe redactorul foii, ca și până cându postulă de secretariū I. va fi sistemisatū în sensulă statuteloră noue, să conformeze după posibilitate direcțiunii indicate în alinea I—III a propunerii de sub întrebare (veđi „Transilvania“ 1895, pag. 288.)

Deóre-ce însă observarea acesteii îndrumări e împreunată cu mari greutăți, comitetulă pune la dispozițiă redacțiunei fl. 400 din suma destinată și votată în budget pro 1896, pentru publicațiunii, ca se remunereze scriitorii, cari vor contribui cu publicațiunile lor la ridicarea foii.

Să autoriséză de altă parte biroulă, ca în conțelegere cu redactorulă foii să se adreseze în numele comitetuluiă cătră membrii scriitorii ai Asociațiunei și să le céră concursulă pentru fôie.

În fine se autoriséză redactorulă, ca cu începere dela 1 Ianuarie 1896 să pôtă modifica și formatulă esteriorū ală foii, conform trebuințeloră și usului acceptat la organe științifice literare.

— Se primesce.

Nr. 203/534. Domnulă Dr. C. Diaconovich raportéză cu datulă 22 Novembre a. c. despre stadiulă, în care aū ajuns lucrările pregătitoare pentru edarea Enciclopediei române, în firulă cărora se constată, că cu începutulă anului viitorū să va puté începe cu tipărirea fasciculuiă primū.

— Raportulă se ia spre scire, biroulă se autoriséză a publica în sensulă concludului Nr. 18 din 7 Februarie a. c. invitarea la prenumerațiune, ce se va publica în „Transilvania“ și se va trimite tuturoră despărțeminteloră, dimpreună cu un cerculariū, prin care aceste să fie provocate a se îngrijii în cerculă lorū pentru lățirea opului.

Nr. 204/530. Bibliotecariulă Asociațiunii presentă raportulă seū dto 14 Novembre a. c. asupra hârțiiiloră dlui Emilianū Micu din 3 Septembrie și 9 Novembre a. c., prin care acesta cere: să i-se dee în schimb unele opuri, ce se află în câte două esemplare în biblioteca Asociațiunii, să i-se trimită unele opuri din bibliotecă spre cetire, în fine se ofere a completa pe lângă o modestă remunerație cărțile și diarele necomplete din biblioteca Asociațiunii, — și propune următorulă proiect de concludu :

1. Ofertulă de schimb, ce-lă face dlă Emilia Micu în prima sa hârție, să se accepteze cu acea modificare, ca în loculă cărțiloră: Maiorū P. „Ortographia romana sive latino-valachica“ (1 broș.) și Trausch „Chronicon Fuchsip-Lupino-Oltardinum“ (vol. II), să i se

Din cuprinsul protocolului adunării generale se constată următoarele:

1. s'a aprobat raportul comitetului despre starea despărțământului;

2. s'a încassat taxa dela 5 membri vechi à 5 fl. = 25 fl.;

s'a înscris membri noi ordinari dñi: Basiliu Stoianu preot în Ațel; Iosif Barbu, preot în Blăjel și Nicolau Porea, preot în Basna, solvind taxa pro 1895. câte 5 fl. = 15 fl.;

s'a înscris 11 membri ajutatori cu 9 fl. 70 cr.;

suma încassarilor: 49 fl. 70 cr.;

3. s'a citit disertatiunea „Despre deitatile păgane și cultul iconelor creștine“ de Il. Chendi;

4. oficiul de cassariu al despărțământului s'a încredințat în mod interimal dlui Iosif Barbu, preot în Blăjel din cauza adâncului doliu, în care se află cassariul dlui Dionisiu Romanu;

5. s'a luat dispoziții pentru încassarea taxelor restante;

6. s'a încredințat comitetului ficsarea locului și timpul pentru procsima adunare generală;

7. s'a votat bugetul pro 1896, respective s'a constatat starea casei la acel dat, anume:

Percepțiuni: taxele de membri 49 fl. 70 cr.; bani în numărul la 22 Septembrie 1895 9 fl. 18 cr. Suma 58 fl. 88 cr.; din care sumă 48 fl. 88 cr., s'a transpus la cassa centrală, ear 10 fl. s'a reținut pentru despărțământ cu menirea:

a) spese de birou 8 fl.; b) 2 ajutore à 5 fl. pentru meseriași 10 fl.; c) spese neprevădute 2 fl. Suma 20 fl.; cu acea observare, ca 10 fl. să se acopere din capitalul de 135 fl., ce se administrează la despărțământ, a cărui așternere la cassa centrală se promite a se face.

— Protocolul adunării generale și al comitetului servește spre scire cu aprobare; membri noi înscrisi, anume dñi: Basiliu Stoianu, Iosif Barbu și Nicolau Porea, se declară membri ordinari ai Asociațiunei și se provăd cu document de legitimare; suma de 48 fl. 88 cr., taxe de membri, s'a primit; reținerea sumei de 10 fl., respective 20 fl., pentru trebuințele despărțământului, se încuviințază; așternerea capitalului de 135 fl. la cassa centrală, se urgază.

Nr. 209/506. Dl Nicolau Maieru, învățatori în Ciucea, cere cu datul 27 Octobrie 1895, se i se dea gratuit din biblioteca Asociațiunei catalogul bibliotecii și Higiena copilului; pentru biblioteca scolară română din Ciucea.

— Cererea se încuviințază.

Nr. 210/520. Direcțiunea despărțământului Sibiu eșterne cu datul 11 Novembre a. c. Nr. 35, protocolul adunării generale ținute în comuna Sadu la 3 Novembre a. c. și protococele ședințelor comitetului dela 31 Octobrie și 8 Novembre a. c.

Din cuprinsul protocolului adunării generale se constată următoarele:

1. s'a aprobat raportul general al comitetului despre activitatea sa din anul precedent;

2. s'a eetitū disertatiunea „Călugărulū Visarionū, 1744“, de dlū G. Bogdanū-Duică;

3. s'a votatū următorii bugetū:

I. Venite:

a) saldulū cassei cu finea luī Iuniū 1895. 64 fl. 96 cr.

II. Spese:

a) pentru biroū 20 fl.; b) premii 35 fl.; c) spese neprevădute 5 fl.; d) escedentū 14 fl. 96 cr. Suma 64 fl. 96 cr.

4. s'a incredințatū comitetulū escrierea unū concursū pentru două premii à 25 coróne. care sē se voteze acelorū doi invēțatorū din despărțemētū, cari vor dovedi cele mai bune rezultate în 1896. în cultivarea grădinăritulū (pomăritū, legumăritū și stupăritū);

5. s'a reconstituitū despărțemētulū pe unū nou periodū de trei ani 1896—1898, alegēndu-se directorū: Ioanū Papiū; membri ordinari în comitetū: G. Bogdanū-Duică, G. Dima, Dr. Stefanū Stroia, Dr. N. Vecerdea și M. Voileanu; membri suplenți: Partenie Cosma, Dr. O. Rușu și L. Simonescu;

6. s'aū numitū delegați pentru adunarea generală din 1896, dñi: M. Voileanu și Dr. N. Vecerdea;

7. S'a decisū sē se țină procsima adunare generală în comuna Reșinari;

8. s'aū înscrisū 28 membrii ajutătorī cu 21 fl. 20 cr.

s'aū înscrisū membru nou dl Dr. Ilie Cristea, secretariu consistorialū în Sibiiū, și a solvitū tacsă pro 1895, 5 fl. și 1 fl. pentru diplomă;

s'aū însinuatū membru pe vieță dl Dr. Nicolaū Vecerdea, avocatū în Sibiiū, și a solvitū ulteriorū tacsă de 100 fl. prin depunerea unei acțiuni de ale institutulū „Transilvania“;

s'aū încassatū tacsele pro 1895 dela cincī membri ordinari vechi a 5 fl. = 25 fl.;

s'aū încassatū oferte benevole dela dñi: Ioan Hannia, directorū seminarialū, 5 fl.; Pantaleon Lucața, căpitanū în pensiune, 2 fl.; suma încassărilorū 59 fl. 20 cr., transpuși la cassa centrală.

— Protocolulū adunării generale cu ale ședințelorū comitetulū, sē iaū spre scire cu aprobare, membrii noi înscriși, anume dl Dr. N. Vecerdea, se declară membru pe vieță al Asociațiunii, ér dlū Dr. Ilie Cristea, membru ordinariu alū Asociațiunei, și sē proved cu document de legitimare; suma de 59 fl. 20 cr. tacsă de membrii, dimpreună cu acțiunea institutulū de asigurare „Transilvania“ s'aū primitū.

Nr. 211/509. Direcțiunea despărțemētului din Abrudū, așterne cu datul 26 Septembrie a. c. protocolulū adunării generale ținute în comuna Șohodolū la 11 Augustū a. c. cu aclosele sale.

Din cuprinsul protocolulū se constată următoarele:

1. s'a aprobatū raportulū cassariulū și secretariulū din acelu despărțemētū pe anul de gestiune 1894/5;

2. s'a decisū sē fiă rugatū comitetulū centralū a îngrijī, pentru ca sē se trimită regulat fôia Asociațiunei membrilorū, după-ce s'aū ridicat mai multe plângerī în acēstă privință;

3. s'aū încassatū următoarele tacsă de membrii;

a) dela membrii vechi 100 fl.

b) dela membrii noi înscriși pe viêtă, anume dela dñii Michail Cirlea notariu public în Abrud cu fl. 101, și Simionu Henzelü, proprietariu în Roșia, cu fl. 101, suma fl. 202;

c) dela membrii noi ordinari, anume dela dñii: Radu Jantea, preotü în Sohodolü; Ioanü Davidü, candidatü de avocatü în Abrudü; George Ghidrai, notariu în Sälciua; George Cosma, proprietariu în Roșia; George Lupu, preotü în Roșia; Vasilie Bumbuțü, preotü în Surteș și Petru Șortanü, preotü în Sohodolü—Valea verde și aü solvitü tacse de câte 5 fl. și pentru diplomă câte 1 fl. suma 42 fl.

d) dela 38 membrii ajutători s'aü încassatü fl. 30.80;

suma încassărilorü fl. 374.80;

după adunarea generală s'aü încassatü dela 2 membrii vechi pro 1894 și 1895, fl. 15; ér înainte de adunarea generală s'aü încassatü dela 15 membrii vechi tacsă pro 1895, fl. 75;

Suma totală a încassărilorü face; fl. 464.80, din care fl. 439.80 s'aü transpusü la cassa centrală, ear restulü de fl. 25, s'aü reținutü pentru trebuințele despărțemântului;

4. loculü devenitü vacantü în comitetulü despărțemântului în urma abdicării dl Dr. V. Fodorü, s'a întregit prin alegerea d. Demetriu Goia, preotü în Sohodolü—Peleş;

5. s'a decisü së se țină procsima adunare generală în comuna Buciumü-Poieni;

6. s'a încredințatü comitetului înființarea agenturilorü comunale;

7. s'aü numitü delegați la adunarea generală din 1895, dñii Dr. Simeonü Stoica și Ioanü Danciu;

8. s'a creatü unü ajutoriu de 25 fl. pentru unü învățacelü meseriașü din acelu despărțemântü și s'a încredințatü comitetului eserierea concursului;

9. s'a însărcinatü comitetulü, së se adreseze cu rugare la comitetulü centralü, pentru-ca së se iee în considerare după putință cererile membrilorü séu corporaționilorü din acelu despărțemântü, în considerarea jertfelorü, ce aduce poporul nostru de pe teritoriulü acelu despărțemântü:

10. s'aü çetitü următorele disertatiuni: „Munca, cruțarea și însemnătatea lor“ de Demetriu Goia, și „Îmbrăcăminteä Säténului românü“ de Simeonü Stoica, și s'aü transpusü ambele aici pentru eventuală publicare în föia Asociaționii.

— Protocolulü servece spre plăcută scire cu aprobare; membri noi înscriși, anume dñii: Michail Cirlea și Simeonü Henzelü, se declară membri pe viêtă, ear domnii: Radu Jantea, Ioanü Davidü, George Ghidrai, George Cosma, George Lupu, Vasilie Bumbuțü și Petru Șortanü, se declară membri ordinari ai Asociaționiei și së provéd cu documentü de legitimare; suma: 439 fl. 80 cr., tacse de membri, s'a primitü; biroulü se îndrumă, ca së îngrijescă a se trimite membrilorü regulatü föia Asociaționiei; disertatiunile se transpunü redacționiei organului Asociaționiei pentru eventuală publicare.

Nr. 212/465. Dlü M. Străjanü, profesorü în Craiova, a dărunitü pentru biblioteca Asociaționiei următorele opuri publicate de dsa:

1. „Principiü de literatură“.

2. „Principii de estetică și poetică“;
3. „Curs de limba italiană“;
4. „Epistolaru“;
5. „Manualu de bunăcuviință“;
6. „Începutul renascerii naționale prin scoli“;
7. „Grădinile de copii“ și
8. „La mormântul Floricai Străjanu“.

Aceleași opuri le-a dăruitu în câte unu esemplaru pentru biblioteca scolei civile de fete a Asociațiunei.

— Spre plăcută scire, exprimându-se mulțemită donatorului.

Nr. 213/547. Direcțiunea scolei civile de fete a Asociațiunei comunică cu datulu 4 Decembre a. c. Nr. 124, că dl George Mureșanu, medic în Beiuș, la 17 Novembre a. c. a înscrisu pe fiica sa Lucreția de elevă internă în clasa a treia civilă la scola de fete a Asociațiunei și a cerutu să fiă dispensatu dela solvirea tacei de întreținere pe lunile Septembrie și Octobru a. c., în care restimp fiica sa, din cauze familiare, nu a pututu fi în internatu.

— Deore-ce didactrulu și taca de întreținere sunt tace anuale, cererea nu se poate încuviința.

Nr. 214/544. Direcțiunea scolei de fete a Asociațiunei, reașterne cu datulu 4 Decembre a. c. Nr. 115, cererile pentru dispensare de didactru pro 1895/6, ce i s'au transpusu de aici pentru opinare, și anume:

a) cererea dlui Lazar Prașca, cancelist advocațialu în Sibiu, pentru dispensarea ficei sale Elisaveta, elevă esternă în clasa II-a civilă, dela solvirea didactrului pro 1895/6, și

b) cererea d-șorei Maria Streulea din Sibiu, pentru dispensarea elevei orfane Ioana Streulea, elevă esternă în clasa III-a civilă, dela solvirea didactrului pro 1895/6.

— Se încuviințeză.

Nr. 215/545. Aceași direcțiune reașterne cu datulu 4 Decembre Nr. 114, cererea dlui Ilarie Muciū-Urechie, dto 30 Septembrie a. c., pentru-ca se fiă dispensate ficele sale Veturia și Cornelia, foste eleve esterne în cursulu complementaru, dela solvirea didactrului pe anul trecutū scolaru 1894/5, ce i s'a transpusu de aici pentru opinare sub Nr. 367/1895.

— Se încuviințeză.

Nr. 216/496. Domniū T. Liviu Albini, V. Tordășanu, I. Russu și E. Verzariu din Sibiu, așternu cu datulu 25 Octobru a. c. unu esemplaru din Monografia comunei Orlatu, de Romul Simu, lucrare premiată de tinerimea română din Sibiu, pentru binevoitoare aprețiare,

— Se predă redacțiunii organulu Asociațiunii, să facă usu de ea.

Nr. 217. Bibliotecariulu propune să se procure următoarele opuri pentru biblioteca Asociațiunii:

1. Barcianu, Dicționariu român-germanu și germanu-romănu 2 vol. fl. 6;
2. Odobescu, Scrieri literare și istorice, 3 vol. fl. 15;
3. Nădejde, Istoria limbei și literaturii române, 1 vol. fl. 3;

4. Vlăhuța, Iubire, poezii, 1 vol. fl. 1.50;
5. Vlăhuța, Unu anu de luptă, 1 vol. fl. 1.25;
6. Radu Rosetti, Din inimă, poezii, 1 vol. fl. 1.25;
7. Demetrescu Traian, Priveliști din viéță, 1 vol. fl. 1.25;
8. Petrașcu N., Figuri literare contimporane, 1 vol. fl. 2;
9. Müller, Biblioteca pentru toți, 24 nr. fl. 3.84.

— Se primesce.

Nr. 218. Verificarea acestui procesu verbalu

— Se încredințéază dloru Z. Boiu, Dr. A. Brote și P. Cosma. Ședința se închee.

D. u. s.

Dr. Harionu Pușcariu m. p.,
vice-președinte.

Dr. Vasilie Bologa m. p.,
secretaru II.

S'a verificatü. Sibiuu 9 Decembre 1895.

Z. Boiu m. p.,

P. Cosma m. p.,

Dr. A. Brote m. p.,

Nr. 438 — 1895.

CONCURSÜ.

Pentru conferirea unui stipendiü de 100 fl. din fondulü generalü alü Asociațiunei, *unui tinerü românü din Munți apusenü*, ca se poté urma cursulü la vre-o scölä de sculpturä in lemnü seü petró din patrie, se escrie concursü cu terminulü până la 30 Decembre 1895.

Tinerii, cari dorescü a reflecta la acestü stipendiü, aü së înainteze cererile, in terminulü deschisü, Comitetalü Asociațiunei in Sibiuu (Nagy-Szeben, Mühlgasse 8), instruite cu urmätöarele documente:

a) atestatü de botezü;

b) atestatü scolarü, din care së se védä, că a terminatü cu sücesü II clase la vre-o scölä medie seü civilä, ori apoi VI clase la scöle elementare poporale, ca se poté fi primitü la vre-o scölä de categoria amintitä, cu începutulü semestrelü II-lea dela 1 Februariü, anulü curentü scolarü;

c) atestatü, decä de presentü cercetézä deja vre-o asemenea scölä;

d) Documentü despre invoirea pärintilorü seü tutorulu, prin care se obligä a permite tinerulu, ca se închee in regulä cursulü învëtämëntulu de patru ani.

e) alte eventuale documente recomandätöre.

Cererile întrate dupä terminü nu se iaü in considerare.

Sibiuu, din ședința comitetulu Asociațiunei transilvane pentru literatura romänä și cultura poporulu românü, ținutä la 3 No-vembre 1895.

Dr. Harionu Pușcariu m. p.,
vice-președinte.

Dr. Vasile Bologa m. p.,
secretariu II.